

૪૪૬૨

વિવાહ કર્મ સંગ્રહ.

મૂળ

સંસ્કૃત ઉપરથી

ગુજરાતી ભાષામાં કવિતા રૂપે

રચનાર.

પાંડ્યા. કેશવલાલ પ્રભાશંકર
યજુર્વેદી શ્રીગોડ બ્રાહ્મણ ખેડાના.

સર્વ હક્ક સ્વાધિન
આવૃત્તિ પહેલી

નડીયાદ સત્યસાગર પ્રેસ.

પ્રત—૧૦૦૦

સન ૧૮૯૦—સંવત ૧૯૪૬

કિંમત રૂ. ૦-૬-૦

વિવાહ કર્મ સંગ્રહ.

મૂળ

સંસ્કૃત ઉપરથી

ગૂજરાતી ભાષામાં કવિતા રૂપે

રચનાર.

પંડ્યા. કેશવલાલ પ્રભાશંકર
ચન્નુવેદી શ્રીગાંધી આશ્રણ મેડાના.

સર્વ હક્ક સ્વાધિન

આવૃત્તિ પહેલી

નડીયાદ સત્યસાગર પ્રેસ.

પ્રત—૧૦૦૦

સન ૧૯૯૦—સંવત ૧૯૪૬

કિંમત રૂ. ૦-૬-૦

અનુક્રમણીકા.

નંબર.	ખાણત.	પૃષ્ઠ.	નંબર.	ખાણત.	પૃષ્ઠ.
૧	ઉત્પન્નોવિચાર.	૧૬	૨૧	અભિષેક.	"
૨	કુંન્યાના રક્ષણનોવિચાર.	"	૨૨	વર કુંન્યાની પ્રાર્થના.	૪૨
૩	વરની પરિક્ષા.	૧૭	૨૪	વર કુંન્યાની એકતા.	૪૩
૪	વાગ્દાન	૧૮	૨૪	હોમ વિચાર.	૪૪
૫	ગ્રહગમ્ય	૨૧	૨૫	રાષ્ટ્ર ભ્રત હોમના દેવતા	૪૫
૬	કુશાંડી.	૨૨	૨૬	જ્યાહોમ.	૪૫
૭	સીમાંત પૂજન.	૨૪	૨૭	જ્યાતા હોમ.	૪૬
૮	કર્મનુંક વિચાર.	૨૫	૨૮	પંચાહુતી.	૪૭
૯	વર પ્રસ્થાન.	"	૨૯	લાન્નહોમ.	૪૮
૧૦	પુરસ્કર વિચાર.	૨૬	૩૦	અશ્મારોહણ.	૪૯
૧૧	ગધુપર્ક.	૨૮	૩૧	મંગળ ફેરા.	૫૦
૧૨	ગવાલંબ.	૩૧	૩૨	કમ્બુલત વિચાર.	૫૧
૧૩	અગ્નિ સ્થાપન	૩૩	૩૩	સમપદી વિધિ.	૫૩
૧૪	અંતઃપટ.	૩૪	૩૪	પૂર્ણાભિષેક.	૫૫
૧૫	શીષ્ટાચાર.	૩૫	૩૫	સૂર્ય દર્શન.	૫૮
૧૬	માંગલ્ય તંતુળધનવિચાર	૩૬	૩૬	અભિગંત્રણ અને સુમંગલીય	
૧૭	વરમાળા વિચાર.	૩૭	૩૭	ક્રુદર્શન.	૬૧
૧૮	કુંન્યાદાન સંકલ્પ.	૩૮	૩૮	ચર ભક્ષ.	૬૨
૧૯	હસ્થ મેળાપ.	૪૦	૩૯	દ્યુત કીડા.	૬૩
૨૦	નીમ વિચાર.	૪૧	૪૦	ગૌરવ.	૬૫

અર્પણ પત્રિકા.

માન્યવંતા રાવળહાદુર-નૃસિંહરામ વિજયરામ ખેડા
નિવાશી નીતિ તથા ધર્મના અનેક કાર્યોમાં એક સરખી
પ્રીતિ ધરાવી સ્વદેશ સંસારી સ્થિતિ સુધારાનાં સાધનોમાં
પડતિ ખોટ પુરી પાડવાને આપની હમેશની ખત મને યાદ
આવેછે. એટલુજ નહી પણ મહારા સ્વદેશ નિવાશીઓમાં
આપે માનવંતા સરકારી સારા હોદ્દા ભોગવી સ્વદેશ સેવા
જનવીછે તેથી ગુર્જર વિપ્રોના આભૂષણુ રૂપ આપ નિવ-
ડેલ છો, તેના સહજ સમર્ણાર્થે આ લઘુ શ્રમ અતિ પ્રેમ
પૂર્વક આપને સમર્પણ કરનાર.

તા. ૨ માહેઅકટોમ્બર } આપનો દીન સ્વદેશજીવ
સને ૧૮૯૦ } કેશવલાલપ્રભાશંકર પંડ્યા.

પ્રસ્તાવના.

૧ હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રમાં બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી, વૈશ્ય અને શુદ્ર, એ ચારે વર્ણને વિવાહ સંસ્કાર યથા શક્તિએ ખનવા સારું જૂદી જૂદી રીતે આઠ પ્રકારે નિશ્ચય કરેલું છે. તેની વિગત નિચે લખ્યા પ્રમાણે.

૧ **બ્રાહ્મવિવાહ**—એટલે યોગ્ય વરને સત્કાર પૂર્વક બોલાવીને અલંકાર યુક્ત કંન્યાનું દાન કરવું.

૨ **દૈવવિવાહ**—એટલે યજ્ઞમાં રત્વીજનું કામ કરનાર બ્રાહ્મણને સત્કાર પૂર્વક કંન્યા દાન કરવું.

૩ **આર્ષવિવાહ**—એટલે વરની પાસેથી એક ગાય, અથવા એક બળદ; કિંવા બે ગાયો અથવા બે બળદ; વા તેના બદલામાં તેની કિંમત જેટલું દ્રવ્ય (કંન્યા દાનના ખપ પુરતું) લેઈ કંન્યાદાન કરવું. આ (ગોમિથુન) લેવું એ કંઈ પાપ કર્મ નથી. કારણ કે તે કંન્યા દાનને માટે છે એટલે કંન્યાવિક્રય થતો નથી.

૪ **પ્રાજાપત્યવિવાહ**—એટલે કંન્યાદાતા વરની સાથે એહેવી કમ્બુલાત કરે છે કે, તમારે આ કંન્યા સહ વર્તમાન સદા કાળ ગ્રન્થસ્થાશ્રમ ધર્મ પાળવો પડશે. એની હયાતીમાં ખીજે વિવાહ અને સંન્યાસ આશ્રમ થશે નહિં.

૫ **આસુરવિવાહ**—એટલે જ્ઞાતીના લોકને (તેમની ઈચ્છા પૂર્વક) પૂરાકળ દ્રવ્ય આપી કંન્યાદાન લેવું અગર કરવું.

૬ **ગાંધર્વવિવાહ**—એટલે વરકંન્યાની સ્વઈચ્છાથી અરસપરસ

ની પસંદગીથી થયેલો વિવાહ.

૭ રાક્ષસવિવાહ—એટલે યુદ્ધ ઈત્યાદી બળાત્કાર કરી જોર જીતમથી કન્યાને હર્ણ કરવી.

૮ પૈશાચવિવાહ—એટલે ચોરી કરીને કન્યાનું હર્ણ માતાપિતાને વિશ્વાસઘાત કરી દગાથી કરવું.

એ રીતે આઠ પ્રકાર થયા તેમાં પ્રથમ જે ચાર. બ્રાહ્મ, દૈવ, આર્ષ અને પ્રાજાપત્ય એટલે તે મધ્યે પેહલો શ્રેષ્ઠ પ્રાજાપત્ય કર્તાં આર્ષ શ્રેષ્ઠ. આર્ષ કર્તાં દૈવ શ્રેષ્ઠ દૈવ કર્તાં બ્રાહ્મવિવાહ શ્રેષ્ઠ જાણવો. બાકીના જે ચાર આસુર-ગાંધર્વ-રાક્ષસ અને પૈશાચ. એમાં આગળ આગળ નિંદાય છે. એટલે આસુર કર્તાં ગાંધર્વ નિંદ. ગાંધર્વ કર્તાં રાક્ષસ નિંદ. રાક્ષસ કર્તાં પૈશાચ નિંદ. આ આઠ વિવાહમાં બ્રાહ્મ અને દૈવ એ વિવાહ પ્રાહ્મણને પ્રશસ્ત છે. ક્ષત્રીને ગાંધર્વ અને રાક્ષસ એ વિવાહ પ્રશસ્ત છે. આર્ષ અને પ્રાજાપત્ય અને પૈશાચ એ સર્વને પ્રશસ્ત છે. સંકટ સમયે રાક્ષસવિવાહ વિના સાત વિવાહ પ્રાહ્મણને યુક્ત છે. બ્રાહ્મ. દૈવ વિના બાકીના બીજા છ ક્ષત્રીને યુક્ત. વૈશ્ય અને શૂદ્રને બ્રાહ્મ. દૈવ અને રાક્ષસ એ વિના બીજા પાંચ યુક્ત છે.

કારણ એટલું જણાયછે કે, દરેક મનુષ્યને સંસારી સ્થિતિમાં ચોખ્ખી રીતે આવવા તથા દંપતિએ એક બીજા સાથે સંબંધ સાંધ-

વાનો અને હળીમળીને રહેવાનો તથા તેમની કમ્યુલાતો અને વયનો નિશ્ચે થાય છે.

૨ વર્તમાન કાળમાં આપણા ધણા દેશિ જનો ધર્મ વિગેરે શાસ્ત્રોથી અજાણ હોવાને લીધે, તથા સંસ્કૃતની માહિતી નહિ હોવાને લીધે, પોતાના અન્યગિત કલ્પિત વિચારથી શાસ્ત્ર વિમૂખ દ્રવ્યના અને કુળના લોભે લગ્નચાર્ઠ સાહસીક લગ્ન કરેછે. તેનાં પરીણામો ધણાજ માઠાં અને ચમત્કારીક થાયછે. લગ્નના કીયા કીયા કરારો છે તથા તે કીયા કીયા દેવતાઓની સમક્ષ થાય છે? તે ઉભયતાને ખાસ જાણવાની જરૂર છે. તે વાત હાલની ધણીક પ્રજાના જાણમાં નહિ આવવાથી તેમના સંસારનો વૈભવ જોષ્ઠએ તેવો ચાત્રી શકતો નથી. અનેક પ્રકારનાં દુઃખ ભોગવેછે. તેમ એક ખીજને ખનતું પણ નથી. એટલુંજ નહિ પણ શાસ્ત્ર વિમૂખ થએલા લગ્નથી, ઉત્પન્ન થએલી પ્રજા વર્ણસંકરના વર્ગમાં ગણાય છે. એટલે ગૃહસ્થાશ્રમને યોગ્ય નહિ એવી ભ્રષ્ટ. તે માતા પિતાને અતિશે દુઃખ ઉપજાવી થોડી વયમાં લય પામે વા નિચ સ્થિતીને પ્રાપ્ત થઈ કુડાં કૃત્યો આચરે. એટલે ત્યાંથીજ તેના કુળનો ક્ષય થવા માંડેછે. માટે એ વિષે વધારે સાવધ રહેવું એ માનવ દેહનો ધર્મ છે.

૩ પૂર્વેના મનુ, પરાશર, શુક અને સુત્રકાર મુનિયોએ જેજે શાસ્ત્ર રચેલાં છે, તેતે કેવળ દેશના માનને અનુસરીનેજ રચેલાં છે. તેમનો હેતુ પ્રજાને ધર્મશીળ, વિધવાન, કિર્તિવાન, અને જ્ઞાનવાન કરવી એવો હતો. જેથી તેમણે ધણાજ સરલ અને સુખદાયક નિયમો બાંધેલાછે. તેવિષે વિચાર કરીએછીએ તો આપણા દેશિ બાધ-ઓ જૂજ ખાળતમાં વગર સમજે શાસ્ત્ર વિમૂખ થવાથી આપત્તિ વે-

ઠેછે. એવું સ્પષ્ટ દિશી આવેછે. જૂવો કે, ન્હાની વયનો, રોગી, વ્યસની, વ્યભિચારી, વિદ્યાહિણ, ધર્મહિન, ધનહિણ, કુળહિણ, કિર્તિહિન, પુરુષત્વહિન અને રૂપ હિન છતાં ધણા લોક ઉદર પોષણાર્થે સુંદીર અને ચંચળ કન્યાનું દાન તેવા પુરુષને આપેછે, તેનું શું ફળ? કંઈજ નહિ. એમાં તો ઉડતા નર્કે જવાની વકી થાયછે. માટે શાસ્ત્ર કર્તાએ જે ધારા બાંધેલાછે, તેજ ધારાને ગાન્ય આપી વર્તણુંક થાયતો કન્યાદાનનું ફળ મોક્ષ પદવીનું પમાય. અને વધુવરનું સૌભાગ્ય વધે તથા તેમનાથી સુશીલ પ્રજા ઉત્પન્ન થાય. એ હેતુ પૂર્ણ થવા સાથે આપણા ધર્મ શાસ્ત્ર ઉપરથી અને દિવજનોથી માંહિતી મેળવી મૂળ સંસ્કૃત ઉપરથી ગુજરાતી લીપીમાં વિવાહ વિધા લગ્ન સમયે ગવાતા રાગમાં કવિતા રૂપે લખી છે.

૧ ઉત્તમ વિચાર. એટલે મનુષ્યની ઉત્પતિ કીયાં કીયાં કારણથી અને કેટલા પ્રકારે થાય છે?

૨ કન્યાના રક્ષણનો વિચાર—એટલે જે કન્યા પેદા થઈ તે ધણી ચંચળ અને જે કુળને (પીતા અને વર) તારે અથવા કુળાડે તથા મનુષ્ય દેહને ધારણ કરી જન્મ આપવાની સત્તા ધરાવનારી થઈ. તેથી તેનો જન્મ થતાંજ નિયંત્રાએ તેને દેવતાઓના રક્ષણ નીચે રાખી. તેમણે સાડા સાત વર્ષની થતાં સુધી પોષી. પછી આર વર્ષ પરિચંત માતૃપિતાને સ્વાધીન રહી.

૩ વરનીપરીક્ષા—એટલે કન્યાનાં માતૃપિતાએ યોગ્ય એટલે લાયક ઉત્તરનો, નિરોગી, વિદ્યાવાન, ધનવાન, કુળવાન, રૂપવાન, પુરુષત્વવાન અને ઉદ્યમી વિગેરે ગુણ યુક્ત વર દેશ પરદેશ ફરી શોધી કાઢાડવો.

૪ **વાગ્દાન**-એટલે યોગ્ય વરને શુભ મુહૂર્ત જોઈ પૂજન કરી તેને કહેવું કે હું તને મારી કન્યા વરાવીશ. (વિવાહ)

૫ **ગ્રહમલ**-એટલે ગણપતિ સ્થાપન, કળસ સ્થાપન, માંડવા મુહૂર્ત અને ઉકરડી વિગરે.

૬ **કુશાંડી**-એટલે પૂણ્યાહ વાચન, વસોદ્ધારા, નાંદીસંપદાદી, માતૃકા પૂજન, વેદી સ્થાપન, અગ્ની સ્થાપન, ગૃહશાન્તિ વીગરે.

૭ **સીમાંત પૂજન**-એટલે ગામને દરવાજો અગર ભાગોળે આવેલા વરના સાંગા જઈ તેમનું યથા વિધિએ પૂજન કરવું. (સાંઘેયું)

૮ **કર્મનુક વિચાર**-એટલે પરદેશથી આવેલા વરને મુકામ આપી ભોજન આચાર કરવો. (કલવો.)

૯ **વર પ્રસ્થાન**-એટલે વરને હરીદ્રાદી મરદન યુક્ત ઉજ્જી-દેકે સ્નાન કરાવી ન્હાનાણકાર પહેરાવી કન્યાના દાર મુખી લાવેછે.

૧૦ **પુરસ્કરવિચાર**-એટલે દાર પાસે ઉભેલા વરને કન્યાની માતા, ધુશળ, મૂશળ, રવૈ, શરીયા, ત્રાક, તીર, ઈંડીપીડી, અને સંપૂટ લેઈ વરને બતાવેછે, તેમાં એક પ્રકારની કચુલાત થાયછે. તે કચુલાતો વર કચુલે એટલે તેનું પૂજન કરી માંડપમાં લાવેછે.

૧૧ **મધુપર્ક**-એટલે કન્યાદાતા વિષ્ટર (આસન) લેઈ વરને આપેછે અને પછી દહિ, મધ અને ધી એક કાંસાના વાસણમાં ભેળાં કરી વરને પ્રાસન કરાવે છે.

૧૨ **ગવાલંબ**-એટલે મધુપર્કના અંગે ગાયનું દાન આપવું. તેથી કરી કન્યા આપનાર લેનાર પવિત્ર થાયછે.

૧૩ અગ્નિ સ્થાપન—એટલે વધુ વરનિ કપ્પુલત થમાના સાક્ષી દેવતાઓને આહુતિ પોહોચાડનાર પ્રતક્ષ દેવતાનું સ્થાન.

૧૪ અંતઃપટ—એટલે વધુવરની વચ્ચે હિતર દક્ષણ કુંકુમના સાથીયા કાઢેલા પડદા ધરેછે તે.

૧૫ શિષ્ટાચાર—એટલે વર વસ્ત્ર આપેછે, તે કન્યા પરિધાન કરે તેથી તેના આયુષ્યની વૃદ્ધિ થાય; હમેશાં યોવનવસ્ત્રા સો વર્ષ સુધી રહે. વળી બીજી વસ્ત્ર આપેછે, તેથી તે રૂપમય દેખાયછે. પછી કન્યાદાતા કન્યાને કહેછે કે, તું તારાં નેત્ર ઉગાડીને જો તને આ પુરુષને હું આપુછું. તેની સાથે તારે નિઃશયથી આસનું પડશે વિગરે.

૧૬ માંગલ્ય તંતુબંધન વિચાર—એટલે કન્યાને કંકુ, કાળજી, કીડીયાં, કંચુકી વીગરે અન્નકારથી યુક્ત કરવી.

૧૭ વરમાળા વિચાર. એટલે વર વધુને સુત્રના તારથી બંધન કરી ખુદ્ધી રીતે એકત્રતાનો બાવ કરી બતાવેછે.

૧૮ કન્યાદાન સંકલ્પ—એટલે કન્યાદાતા હાથમાં કુશે દક લેઈ કહેછે કે આ કન્યા પછી ધર્મી પ્રજા ઉત્તમ થઈ મારા કુળને તારશે તેથી હું વરને નારાયણનું રૂપ સમજી આ કન્યા રૂપી લક્ષ્મીનું દાન કર્ણું. ગોત્રે ચ્યાર કરેછે.

૧૯ હસ્યમેળાપ—એટલે દાતા કન્યાનો જમણો હાથ વરના જમણા હાથમાં આપી તે ઉપર વસ્ત્રાલંકારાદી દક્ષણા આપેછે તેનું દાન સો સોમ યજ્ઞ કર્યા જેટલું મળેછે.

૨૦ નિમવિચાર—એટલે દાતા વરને કહેછે કે, તમારે આ-
જથી આ કન્યા વગર અગ્નિ હોત્રાદીકતું કામ કરવું નહીં. વર તે
વાત કમ્બલ કરેછે.

૨૧ અભિષેક—એટલે વર કન્યાના હસ્થ મેળાપ ઉપર દાતા
મંત્ર બણી પાણી અથવા દુધ શીચન કરેછે, તેનું મહાત્મ એવું છે
કે, સુકા વૃક્ષને શીચે તો પલ્લવ કુટે તેમ વધુ વરની વૃદ્ધિ જાણવી.

૨૨ વરકન્યાનિ પ્રાર્થના—એટલે દાતા કન્યાને કહેછે કે તું
મારા વંશમાં પેદા થઈ તેથી મેં દક્ષ જોઈ તારૂં દાન કર્યું છે. માટે
હવે તું પતિવ્રત પણે મારી પાસે રહેવા દુર રહે યા પતિ પાસે રહે
તેથી મારા કુળનો ઉદય છે વળી વરને કહેછે કે, હે વિપ્ર તમને સ-
દ્ધાત્ર બણી આ કન્યાનું દાન આપ્યુંછે માટે એનાથી ગૃહસ્થાશ્રમ
માંડી રૂઠાં કાર્ય કરજો.

૨૩ વરકન્યાનિ એકતા—એટલે અગ્નિ સ્થાપનની પુઠળ
જેશી વર કહેછે કે, હે કન્યે તારૂં ચીત્ત ગણુ ચંચળ છે, અગ્નિ હો-
ત્ર અને ગૃહસ્થાશ્રમે તું પવિત્રછું, મહાયાત્રાદી સુક્રીત અર્થે તમારી
મારી જરૂર છે, પંચમહા યજ્ઞાદી સેવા કરવા વાળીછે, પૂત્ર વતિને પ-
તિ આજ્ઞામાં તતબ્ધ છું. માટે તારૂં ચિત્ત સ્થીર કર કારણ કે પ્ર-
થમ તારો પતિ ચંદ્ર, બીજો ગાંધર્વ અને ત્રીજો અગ્નિ હોત્રો, તે અ-
ગ્નિએ દેવ અને બ્રાહ્મણની સાક્ષી સાથે મને આપી તેથી ચોથો
પતિ હું થયોછું.

૨૪ હોમવિચાર—એટલે વર કન્યાના લગ્નના સાક્ષી દેવતા-
ઓને અગ્નિમાં ધૂનની આહુતિ આપી સદ્કાર કરવો.

૨૫ રાષ્ટ્રભ્રતહોમના દેવતા—એટલે વર કન્યા લક્ષ્મીનારા-
યણુનું ૩૫ થયાં તેનાં સાક્ષી દેવતાઓને આહુતિ.

૨૬ જયાહોમ. એટલે મનને આદે લેઈ ઈંદ્રિયોના દેવતાને
આહુતી તેથી વર વધુની ઈંદ્રિયોનું એકપણું થાય છે.

૨૭ મ્યાતા હોમ. એટલે દેહમાં પાંચ ભૂત છે, તે વીના અં-
ન્ય ભૂત છે. તેના દેવતાઓને આહુતિ. તેથી વર વધુના અંગનું એ-
કપણું થાય છે.

૨૮ પંચાહુતિ. એટલે અગ્નિને પાંચ આહુતિ આપવાથી તે
અગ્નિ જીવતા સુધી અને તે પછી ને માટે પણ ઉપયોગી થાય છે.

૨૯ લાજાહોમ. એટલે કન્યા ડાંગરની ધાણી હોમે છે અને
કહે છે કે, મારો પતિ ધણું જીવે. પછી વર તેનો હાથ ગ્રહણ કરી
કહે છે, હું તને જીવતા સુધી પાળીશ.

૩૦ અસ્મારોહણ. એટલે કન્યાનો જન્મજીવ પગ હાથમાં ઝાલી
પથ્થર સાથે અડકાડી વર તેને કહે છે, આ પથ્થર સરખુ કંઈ જુદું
રાખવું કારણ કે સંસારનાં કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ ઇત્યાદી શત્રુ-
ઓ સાથે યુદ્ધ કરવું છે. એટલું જ નહિ પણ ગ્રહસ્થાત્રગમાં પ્રગ્ન, ધ-
ન, ધાંન્યાદીની કસર પડે ત્યારે આ પથ્થર સરખા હૃદયથી વેડવું
પડશે.

૩૧ મંગલફેરા. એટલે અગ્નિની પરદક્ષણાઓ કરી ડાંગરની
ધાણીનો હોમ કરે છે.

૩૨ કબુલત વિચાર. એટલે વર કન્યાને કહે છે કે આત્યાર

સુધી જેને કબુલતો થઇ તેને કોઇ કારણથી પ્રવા સરખી છે, પરંતુ હવે પછી જેને થશે તે જીવતા સુધી નભવવી પડશે.

૩૩ સપ્તપદીવિધિ એટલે આ દેહના વિષ્ણુ રૂપી પર્વત નામે દેવતાઓને ઉલંઘન કરાવવાથી રસ, અન્ન, ધન, આરોગ્યતા, પશુ વીગરેનો લાભ થઇ સધળી રૂતુઓમાં સામાન્ય ભાવે રહેવા અને વરકંન્યાનું સરખાપણું રહેવાની કબુલતના સાક્ષી દેવ.

૩૪ પૂળાભિષેક એટલે હોમ કર્મમાં સ્થાપીત કાષ્ઠેલા ઉદકુંભમાંથી જળ લેઈ વરકંન્યાને પોષે છે. તેથી તેનું સર્વ પ્રકારે માલીકપણું થાય છે. કુટુંબ અને જોત્રની અધિકારી થાય છે, અને તેના શરીરના અવયવોની પ્રખુલીતતા થાય છે, જેથી કંન્યાને બાળાંતી સમયે નાહાના પ્રકારનાં કષ્ટ પડે નહિં.

૩૫ સૂર્યદરસન. એટલે વધુવરના સારા નરતા કૃત્યના પ્રત્યક્ષ સાક્ષી દેવતાનું દર્શન.

૩૬ આભિમંત્રણ અને સુમંગલિય. એટલે વધુ વર એક આસને બેસી વૃત્ત, ચિત્ર અને વાચાની એકતા કરેછે. પછી સૌભાગ્યવતિ સ્ત્રિયો આવી કંન્યાને આશીર્વાદ દેછે તેથી વરના આશુખ્યની વૃદ્ધિ થાય છે.

૩૭ ધ્રુવદર્શન. એટલે ઉભયતાની અવિચળ વૃત્તિ થવા સાક્ષી ધ્રુવના તારાનું દર્શન કરેછે.

૩૮ ચરમક્ષા. એટલે વરવધુ એક ખીજને જમાડેછે.

૩૯ દુતક્રિડા. એટલે વર વધુને નાહાના પ્રકારના ખેલ ખેલ

વેછે તેથી તેમની અંતરતાનો પડદો ખુલી જાયછે.

૪૦ ગૌરવ. એટલે જન આદે મંડળીને ભોજન આપવું.

(૪) એ રીતે આ પુસ્તકનું સ્વરૂપ છે. તેમાં જેને વખતે જે જાખત ખાસ જાણવાની જરૂર છે. તેને સંબંધી મળી આવ્યાં તે ટકાં શાસ્ત્રનાં વચન લખ્યાંછે.

(૫) આ પુસ્તકનો વિષય વધુવરના લગ્ન સંબંધનો હોવાથી તે સમયે ગવાતા રાગમાં તૈયાર કરી શાળાઓમાં ઉપદ્રા વર્ગમાં વિદ્યા અભ્યાસ કરનારી બાળકીઓને ઉપયોગી થવા સરખો છે. એટલે તેમને લાભ આપવો. જેથી કરીને સાહસીક લગ્ન થાય નહીં તેવો હેતુ છે.

(૬) વળી વીધેશ હેતુ એછે કે, શાસ્ત્રથી અજાણ્યા દેશી મીત્રોને ઉત્તેજન આપી વિવાહ સમયે ફટાંણું ગીત ગાવાનો પરીચાસ પડી ગયોછે તે બંધ થાય અને ગર્યાદશીલ પ્રજા થાય. લગ્નનો હેતુ અને તેના કરારોનું ખરૂં રહસ્ય સમજાવાથી કોઈકજ સ્ત્રિ પુરૂષ અવળું કરશે.

વિવાહ કર્મ સંગ્રહ.

શ્રી.

મંગલાચરણ.

શાહૂલવિક્રીડીતવૃત્ત.

પ્રારંભે પ્રણમૂં તને ગુણનિધી, સીદ્ધી સુચૂદ્ધી વરા,
એઉ પાણુ પસારિ પાય નામને, આરાધુ હું ઈશ્વરા;
કીચે ઈષ્ટ દયાળ થઇ રૂડિ મતી, અજ્ઞાન હું દાસની;
દો શક્તી દિન બંધુ પોથી રચવા, વિવાહ વીલાસની. ૧

હીંદૂ લગ્ન ક્રિયાતણા નિયમ જે, બાળી ગયા પૂર્વ છે,
તે સર્વત્ર શ્રુતી સ્મૃતી ઉપરથી, ખોળી કિધા એક છે;
દેશીના હિત કાર્ય માટય મગતા, વ્યાપી મ્હને સર્વદા,
લીલા લગ્ન વિધીતણી ઉચરતાં, આનંદ પામુ તદા. ૨

પૂર્ણા પૂર્ણ પ્રતાપ એ તમતણો, તૂં સર્વ બુદ્ધી પ્રદા,
હંદાળા મતિ દો મ્હને મગજમાં, સર્વજ્ઞ શાન્તી સદા;
હું છું પાંગુળ રાગ ઢાળ ઢગમાં, પોથી લખૂં પહેલી આ;
તે અર્થે કરુણાનિધી પ્રસન્ન થૈ, પાણી ગ્રહે સન્મુખા. ૩

દોહારો.

અમૃત સગ શ્રુતિ સ્મૃતિ અને, સૂત્ર તણાં દ્રષ્ટાંત;
વાંચી વિરલા સરવને, થાય ગન સીદ્ધાંત. ૧

ઉત્પન્નો વિચાર.

ગિત ૧ હું.

(વળતિ રૂપીયે માંડી છે વાતરે, તમે સાંભળો શંભૂનાથરે. એ રામ.)
 આદ્યે ગુણુનિધીનું ધ્યાન ધરીએરે, પછી વિવાહ કર્મ ઉચરીયેરે;
 પહેલો કરવો ઉત્પન્નો વિચારરે, સ્થિતી કરતાનો જે નિરધારરે. ૧
 ગાનવ ઉત્પત્તી મૂળ મંડાણુરે, તેનું શી રીતે બાંધ્યું પ્રમાણુરે;
 થાય જન્મ છે ત્રણ પ્રકારેરે, વિગતે વરણું તેતણો સારરે. ૨
 પુરૂષ પ્રકૃતીતે પુત્ર વિચારરે, સ્ત્રી હર્ષિત કન્યા ધારરે;
 સમ હર્ષે નપુસક રીતરે, સઘ વાત તે જાણુ ખચીતરે. ૩
 સ્ત્રિ પુરૂષનો હર્ષ સમાનરે, જન્મે નપુસક સંતતી જાણુરે;
 એવો શાસ્ત્રે કયો છે સિદ્ધાંતરે, શ્રુતિ સ્મૃતિકાર ને વેદાંતરે. ૪
 સ્ત્રિના હર્ષથી કન્યા જે થયરે, તે તો અંચળ વૃત્તિમાં રહીરે;
 કુળ બંને ખુરાડે કે તારેરે, સત્તા સર્વથી દીઠી વધારેરે. ૫

કન્યાના રક્ષણનો વિચાર.

તેથી તોલ નિયંતાએ કીધારે, રક્ષા અર્થે નિર્બંધ છે બાંધ્યોરે;
 અઢી વર્ષ સુધી સશી ધરતારે, દિવ્ય ચક્ષુથી રક્ષણ કરતારે. ૬
 ઈંદ્ર ગાંધર્વ ગુણુથી પોસેરે, કળાવતિ તણું મૂળ જોશેરે;
 દેવ દ્રષ્ટિથી સ્ત્રિનાં આચરુરે, અઢીવર્ષ બંધાય સુવર્ણરે. ૭
 એમ વર્ષ વિતી ખાંચ જાયરે, પછી અગ્નિ પતિ એનો થાયરે;
 તે શેવે અઢી વર્ષ પરિચંતરે, જેથી કન્યા થાએ રૂપવંતરે. ૮
 ત્યાર પૂઠે પિતા અને માતારે, વરજોગ્ય સુધીનાં છે ત્રાતારે;
 ગૃહસ્થાશ્રમ પુરતો અભ્યાસરે, વિદ્યા ધરકામ ગાહે પ્રકાશરે. ૯

- ચાપ સ્થિત્ય રૂપે રત્ન જેવારે, એને વર વરવા જોગ કહેવીરે;
અંગે પ્રગટયાં દીસે સ્ત્રિનાં ચીન્હરે, ઉદે પામે આનંદનો દીનરે. ૧૦
- હેત પિતાને હૈરે ન માયરે જેવું અગ્નિથી પય ઉભરાયરે;
સૂર્ય દેખીને ખીલે કમળરે, એવું માતાનું મન વિકળરે. ૧૧
- મોક્ષ પદવાને મળવાનો અર્થરે, ઘણો મેળવી ગાંઠે ગર્થરે;
સહોદરને પુછે અન્યો અન્યેરે, વર જોગ્ય હવે થઈ કન્યરે. ૧૨
- મારા બાગ્યતણા નહિ પારરે, પિત્રી સર્વનો થાશે આધારરે;
કાં વિલગ્ન ઝાઝો કરીએરે, કોઇક દક્ષના હાથમાં ધરીયેરે. ૧૩
- મારી મમતા જેથી પુરી થાયરે, બ્રહ્મ લોકમાં સુખે જવાયરે;
દિન દિન વૃદ્ધિ કળા પામે એનિરે, કરવી પ્રેરણા શી હવે તેનીરે. ૧૪
- મોટી મર્મનીવાત છે એમાંરે, સ્મૃતિકારે કહ્યું છે તેમાંરે;
વર્ષ બારની કન્યા જે થઇરે, લગ્ન લાયક તેતો ગણાઇરે. ૧૫
- વર વય વિમ પચીસ હોયરે, એવું જોડુ જૂગતથી જોયરે;
માત પિતા કુટુંબ પરીવારરે, લેળાં બેશી કરેછે વિચારરે. ૧૬
- હેતુ પૂર્ણ થવાને જરૂરરે, અતિ વ્યાકૂળ બિમંગ ઉરરે;
પરગામ જવા તૈયારીરે, કન્યા પિતાયે મનશુ ધારીરે. ૧૭

વરની પરીક્ષા.

- કરે દેશ વિદેશે તપાસરે, રહી કોઇ કોઇ ગ્રામમાં વાસરે;
મૈત્રી માંડી પરસ્પર જૂવેરે, ગુણ દોષથી સંશય ખુવેરે. ૧૮
- ધન, કુળને બળ, વિદ્યાયરે, વય, રૂપને શીળ કહેવાયરે;
ગુણ સાત એ સંપૂર્ણ હોયરે, જન્મ થયો ઉંચા કુળમાંયરે. ૧૯
- જોવો બિધમી કામે અપારરે, જસ લોક વિષે વિસ્તારરે;

આવે એ ગુણ દ્રષ્ટે દેખાયરે, ત્યારે તેનેજ કંન્યા અપાયરે. ૨૦
 અંગ દોષનો કરવો તપાસરે, ના ધરવો કોનો વિશ્વાસરે;
 એમાં કંન્યાના સ્વાસ્થ્યનિ સિદ્ધિરે, એવી માખાપે રાખવી બૂઝિરે. ૨૧
 કોઇનું કહ્યું ન ધરવું કાંનરે, જાતે જોવું જામાત્રનું વાનરે;
 ક્રિયાહિણુ નપુશક રોગીરે, અંગે વાળ અતિ જોવો ભોગીરે. ૨૨
 નિય કુળ દરિદ્રો અવસ્થારે, કષ્ટ ક્ષયાદીની અંગે વ્યથારે;
 એવો વર જોવો નહિ જરૂરે, કળી કુળથી કે ધનથી પુરરે. ૨૩
 હોય તોય ન ઘો કંન્યાદાનરે, એવું શાસ્ત્રે કર્યું છે પ્રમાણરે;
 એમાં કંન્યાની ઇચ્છા છે કેવીરે, રૂપવાન પતિ મળે એવીરે. ૨૪
 ઇચ્છે માતા સધન ધર વાડીરે, વળી સંપત્તી વધવ. અગાડીરે;
 પિતા વિધવાન ઇચ્છે વધારેરે, વળી લૌકીકવાન કુશળરે. ૨૫
 અન્ય સગાં ઇચ્છે કુળવાનરે, ઇચ્છે મિત્ર જમણ પક્કવાનરે;
 એમ ઇચ્છા સૌની પુરી થાયરે, ત્યારે કંન્યાનો વિહિવા કરાયરે. ૨૬

વાગ્દાન.

ગિત ૨ જી.

(કંકોતરી મોકલોને મૈયેરીએ. એ રાગ.)

વચન થકી દાન કંન્યાનું કરવું, ભેળાં કુટુંબ સહોદર ગળવું;
 વચન થકી દાન કંન્યાનું કરવું. ટેક.
 રૂપ કુળ ને ધર્મ વિધાય, શીળસધન સંતોષી જણાય;
 ત્યારે વાચાથી દાન અપાય, વચન થકી દાન

- કદી ઉત્તમ કુળ ગોત્ર ખીજે, રૂડાં આચર્યે ગન રીઝે;
૩૫ ગુણુ વિષે દિલ દીજે, વચન થકી દાન કંન્યાનું. ૨
- તો પણ પત્રિકા ઉભયતાતણી, ગુણુ મૈત્રિથી મેળતી ઘણી;
હોય જન્મ સમે ચીતરાણી, વચન થકી દાન કંન્યા. ૩
- એક ખીજના મળતા વશેક, આવે ત્યારે વાચાનો વિવેક;
કરવો પિતાયે રાખીને ટેક, વચન થકી દાન કંન્યાનું. ૪
- પિતા અભાવે તેનાધિકારી, વાક્ય દાન કરે વર ધારી;
તો તે સર્વેને લેવું સ્વીકારી, વચન થકી દાન કંન્યાનું. ૫
- જેને અધિકાર આપેલો હોય, તેણે પક્ષ ન કરવી તે કોય;
લલચાવું નહિ દ્રવ્ય જોય, વચન થકી દાન કંન્યાનું. ૬
- સગાં સર્વ મળ્યાં છે ત્યાં વરનાં, વળી વીશેષે કંન્યાના ધરનાં;
હોય બાળક જે જેના કુળનાં, વચન થકી દાન કંન્યા. ૭
- ગોત્રાચાર ત્યાં ગોર ભણેછે, કંન્યા પિતા જ્યાં વિવાહ કરેછે;
પિતા વરનો આનંદ ધરેછે, વચન થકી દાન કંન્યા. ૮
- પૈઠે પાંદડી કર માંહે લેઈ, કંકૂ વરના લેલાટમાં દેખ;
બંધાવે શુભમુદ્ધર્ત જોઈ, વચન થકી દાન કંન્યાનું. ૯
- કંન્યાનો પિતા કહે કર જોડી, વર પિતાને સંશય ત્રાડી;
તમે પૂત્ર અર્થે મમ લાડી, વચન થકી દાન કંન્યા. ૧૦
- અંગીકાર કરોછો તે વરને, હતી જોવાની મચ્છા ઉદરને;
તથી મેળવ્યું સહુ સહોદરને, વચન થકી દાન કંન્યાનું. ૧૧
- થયો નિશ્ચિંત આજ હુ હવે, મારા મનડાનો સંશય જવે,
લાભ લક્ષ વસા તણો થવે, વચન થકી દાન કંન્યા. ૧૨
- મળી માનુંની ગાયછે ગીત, તેતો વાણી લાગે અમ્મિત;

- થઇ બંને વહેવાઈને પ્રીત, વચન થકી દાન કંન્યાનું. ૧૩
- ગોળ ધાંણા કે સાકર વહેંચે, કંન્યા પિતાના દીલમાં સુચે;
સગાં સરવના મનમાં રૂચે, વચન થકી. ૧૪
- વર પિતા કરી નમસ્કાર, બોલે વચન તે પરમ ઉદાર;
જોઈ કંન્યા નિશ્ચિત આવાર, વચન ૦ ૧૫
- તવ કહે પિતા કંન્યાનો કથી, વાગ્દાન કર્યું પણ હવેથી;
કોઈ પ્રકારે ફરવાનું નથી, વચન. ૧૬
- મારી કંન્યાના અંગ પ્રત્યંગે, નેત્ર કર્યું મૂખાદીની સંગે;
હાથ પાય શરીરના રંગે, વચન ૦ ૧૭
- તેમાં જાસ્તી કમી કદી થાય, દોષ તેનો કાઢ્યો નહિ જાય;
એવું ધર્મ શાત્રયો મનાય, વચન ૦ ૧૮
- તેનું કારણ દીસેછે એહેવું, ખરે જરૂર જાણવા જેવું;
એને અતરમાં ધરી લેવું, વચન ૦ ૧૯
- જેથી રહે નહિ કંન્યા કુવારી, સ્મૃતિકારે કહ્યું એમ ધારી;
માટે મર્મ એ લેવો વિચારી, વચન થકી ૦ ૨૦
- રાજ વચન પંડીતની વાણુ, કંન્યા દાન એ ત્રૈણુ પ્રમાણુ;
એકવાર થતાં નિરવાણુ, વચન થકી ૦ ૨૧
- પુનઃદાનથી લાગેછે પાપ, તેથી આગળ ઉપજે સંતાપ;
પછી જોવા પડે તે અદાપ, વચન થકી ૦ ૨૨
- માટે નિશ્ચળ મન થકી નાણી, અતિ ઉલટ અંગમાં આણી;
વાક્ય દાનની કાઢવી વાણી, વચન થકી ૦ ૨૩
- કદી કારણ કંઈ એક થાય, વર દેહમાં પીડા જણાય;
અકસ્માત વ્યથા કંઈ થાય, વચન ૦ ૨૪

વાઝ્ય દાન કરે તેની ધડીએ, અન્ય પુરૂષથી વિવાહ કરીએ;	
તેની શંકા રહે નવ ધરીએ, વચન૦	૨૫
એનો બાધ કે ખીજો કે ગોત્રિ, જેની સાથે મળે જન્મોત્રિ;	
તેને આપવી પોતાની પૂત્રિ, વચન૦	૨૬
પણ દ્રવ્યને લોભે આચરે, મન સંકલ્પ વિકલ્પ ધરે;	
વર આરોગ્ય છે છતાં કરે, વચન૦	૨૭
તે કંન્યા થકી નીપજે પ્રભય, બ્રહ્મ પંક્તિમાં નિશ્ચયે ગણાય;	
તેનું બ્રહ્મત્વ એ પેરે જાય, વચન૦	૨૮
વાગ્દાનાદી કૃત્ય આચરી, અન્ય પુરૂષને આપે જો પ્રી;	
પુનઃદાન વચન થકી કરી, વચન૦	૨૯
તે કંન્યા થકી નીપજે પ્રભય, બ્રહ્મ પંક્તિમાં નિશ્ચયે ગણાય;	
તેનું બ્રહ્મત્વ એ પેરે જાય, વચન૦	૩૦
નથી એટલું અધિક છે એમાં, પાપ વર શીરછેદનું જેમાં;	
કંન્યા પિતાને લાગેછે તેમાં, વચન૦	૩૧
એવી વિવાહ કરવાની રીત, કહી કેશવે આણીને પ્રિત;	
જેનું રૂળ પામે અમીત, વચન૦	

ગ્રહમખ.

(કંન્યાગૃહે)

ગિત ૩ જી.

(આવિછે બાણુને માંડવેરે, જાફવ કુળનીરે જન. એ રાગ.)

નમિને પ્રાક્ષણ દેવનેરે, ગણપત પૂજન થાય;

- સગાં કુટુંબી સહુ મળ્યાંરે, ગીત વનીતાઓ ગાય. ૧
- જેસાડયા ગણેશજી ઘર માંહીરે, દીશા પૂર્વ પ્રમાણુ; ૨
- દંપતિ પૂજતાં પ્રેમશુરે, ભોઠો કરતા વખાણુ.
- દીગ રક્ષણુ રક્ષા અર્થેરે, મંગળા કાર્યને કાજ; ૩
- કળસ પૂજા પછી ત્યાં કીધીરે, દેવ સહુનો સમાજ.
- મંડપ આંગણે બાંધીયોરે, રૂડી રચના ચોપાસ; ૪
- નહાના વિધી શાણુગારીયોરે જુગર ઝળકે અવાસ.
- ટોડીને તોરણુ બાંધીયાંરે, આસોપાસવનાં પત્ર; ૫
- ચીતરી ચંદરવા ચોફેરાંરે, બાંધ્યા મંડપમાં છત્ર.
- પુણ્યાહવાચન વસોદ્ધારારે, વૃદ્ધિ શ્રાધ સરાય; ૬
- નાંદી સંપઘાડી આચર્યારે, સુતક વૃદ્ધિ તળાય.
- આયુષ્ય મંત્ર બણી બ્રહ્મરે, વૈશ્વ દેવતા અખુટ; ૭
- માતૃકા પુજન થાય છેરે, અર્ધ બાંધ્યો સંપુટ.
- આચર્ય, બ્રહ્માને, ગણુપતિરે, સર્વોપ દ્રઘા સાદૃસ્ય; ૮
- રત્વિજ ત્રૈણુ આદે આઠરે, વરણુ કીધા છે તરય.

કુશાંડી.

- વેદી રચી રૂડી બારણુરે, કરવા અગ્નિ હુતાસ; ૯
- આહુતિ આપવા દેવનેરે, કીધો અગ્નિ પ્રકાશ.
- ઢોલ નગારાદી વાગતાંરે, હૈડે હરખ ન ગાય; ૧૦
- હરીદ્રાદી મરદન માનુનિરે, કરે કંન્યાની કાય.
- ગીત નહાના વિધિ ગાયછેરે, મળી માનુનિ સંગ; ૧૧
- ફાણ કંન્યા માતા બહેએરે, એવો જમીયો છે રંગ.
- હાથે મદનપ્રજા બાંધીયાંરે, પોંશે મહુ ભરાય;

પંચ ગવ્ય ભોમિ પૂજારે, વેદી રચી ત્યાં થાય.	૧૨
અગ્નિ સ્થાપન ઝોણીપેરશુરે, અહ સ્થાપન થાય;	
મંગળા કાર્યનિ વીક્ષતારે, સર્વે જરૂરજ જાય.	૧૩
અહ શાન્તિ કાર્ય કર્યા પુઠેરે, ઉત્તર પૂજન ઝોવ;	
પૂર્ણાહુતિ આપે અગ્નિનેરે, તૃપ્તિ કરવાને દેવ.	૧૪

.....

(વર અહે.)

ગિત ૪ થુ.

(આછા ધુધટાવડુને વહાવેશ લાગે. એ રાગ)

અહમખ પૂજન વર ઘેર થાએ;	
ટોડીલે તોરણ બાંધાએ, હો સુજની. અહમખ. ટેક.	
ગણપતિ પૂજન પુણ્યાહવાચન	
નાંદી સંપદાદી પૂજન, હો સુજની. અહમખ	૧
માતૃકા પૂજન વસોદ્ધારા	
એ પેરે વ્રહ્મ આધ્મ સાર્યાં, હો સુજની અહમખ.	૩
જેથી સુતક વ્રહ્મ બાદ ન લાગે;	
શાસ્ત્રથી શંકા એવી ભાગે, હો સુજની. અહમખ.	૪
હરીદ્રાદી મરદન વરજીને કીધું;	
મીઠળ હાથે પછી બાંધ્યું, હો સુજની. અહમખ.	૫
ગાડી ઘોડે ને પાલખી સાથે;	
વર ચાલ્યા જન સંગાથે, હો સુજની, અહમખ.	૬
કરે મુકામ કન્યા ગ્રામ ભાગેજે;	

શીવજીનું દેવળ સંભાળે, હો સુજની. ગ્રહમખ. ૭

વર જન શણુગાર યુક્ત થાય છે;

વનિતાઓ મંગળ ખાય છે, હો સુજની. ગ્રહમખ. ૮

સીમાંત પૂજન.

વાજતુ ગાજતુ નગ્ર માંહેથી;

સામૈયુ આગ્યુ કન્યા ગ્રહથી હો સુજની.

સીમાંત પૂજન વરજીતું થાએ. ૮૬. ૯

કન્યા દાતા વર સાંમે જઈને;

સાકર ગોળતું પાણી લઈને હો સુજની સીમાંત૦ ૧૦

ગણુપતિ પૂજન વરણુ પૂજન;

પુઠેથી વરજીતુ પૂજન હો સુજની સીમાંત૦ ૧૧

સંકલ્પ દાતા મૂખે વદે છે;

આચાર્ય ઉચ્ચાર કરે છે હો સુજની સીમાંત૦ ૧૨

ગંધાક્ષત પુષ્પ નિરાંજનથી;

પુજા વર પ્રેમ ઉલટથી હો સુજની સીમાંત૦ ૧૩

સાકર પય વરને પાન કરાવી;

વાટચનો શ્રમ ઉતરાવી હો સુજની સીમાંત૦ ૧૪

એ પેરે વરજીતું સનમાન્ય કીધું;

જન શું આર્જીગન કીધું હો સુજની સીમાંત. ૧૫

ગોળતું પાણી પીયે જાનૈયા;

પીયેછે ન્હાનાં મ્હોટાં છૈયાં હો સુજની સીમાંત. ૧૬

વાજતે ગાજતે નગ્રમાં પેસે;

વર રૂડો રાજને વેસે હો સુજની સીમાંત.	૧૭
જનીવાસે જન પ્હોચતી કીધી;	
શીખ સાંમૈયાએ ત્યાં લીધી હો સુજની સીમાંત.	૧૮

કર્મનુકવિચાર.

ગિત ૫ મું.

(આવી છે બાણને માંડવેરે, જાદવ કુળનીરે જન. એ રાગનું)	
વાજતે ગાજતે ચાલીયારે, સ્ત્રિયો ગોરને બાળ;	
કંન્યાની માતાના હાથમાંરે, દધી લાડુની થાળ.	૧
જની વાસા ભણી સંચર્યાંરે, કલવો પિરસવા કાજ;	
વર જન આદે બેઠા મળીરે, ગાય વનીતાનો સાજ.	૨
ભક્ષણુ અર્થે લાડુ દધીરે, વરને પિરસેછે જ્યાંય;	
બાજઠ પર બેસાડીનેરે, વળતી સાસુજી ત્યાંય.	૩
પીઠી ચોળી ન્હવરાવનાંરે, ઉષ્ણોદકે વરરાય;	
લેપ સુગંધાદી ચરચીયારે, પેર્યાં પિતાંજર કાય.	૪

વર પ્રસ્થાન.

આનો ભદ્રામંત્ર બ્રાહ્મણોરે, ભણતા આનંદ કંદ;	
માંગલ્ય ધ્વની ઉડી રહીરે, ગાય વનીતાનું વૃંદ.	૫
હાથમાં શ્રીફળ પાન છેરે, માથે પુષ્પનો ખુપ;	
લેતી લુણારી ઝોવારણારે, વરની પુઠે અનુપ.	૬
વરની માતાના છે હાથમાં, રામણ દીવાની જોત;	

વાજ્ર વાગે ન્હાના વિધિરે જોવો રાજ્ય ઉઘોત.	૭
બહીશાળા મંડપ દ્વારમાંરે, આવ્યો વરઘોડો એમ;	
તોરણે આવી ઉભા વરરે, કરવા કમ્બુજત નેમ.	૮
કંન્યાની માતા ગાયે ધરીરે, બતરીસ ભમરીનો મોંડ;	
રામણ દાંવો હાથે ગૃહોરે, સાથે સખીયોની જોડ.	૯
ધુશળ મુશળ રવૈયોરે, શરીયા સંપુટને ત્રાક;	
ધડી પીડી આદે લેખનેરે, આવે ચતુરાઓ ચાક.	૧૦

પુરસ્કર વિચાર.

ગિત ૬ હું.

(વરનો સોનીડાની શેરી વચ્ચે સંચર્યોરે. એ રાગનું)	
વરને સાસુજી શબ્દાવે એણી પેર્યશુરે,	
તમો નથી બંધનમાં હજી આવ્યા તલભાર;	
વાજ્રો વાગે ન્હાના વિધિરે૦	૨૬
હું પણ હવેથી તમારી કમ્બુજત લઉં છુંરે,	
તમને આ જુસરી દેખાડી આપુ પાર; વાજ્રો વાગે૦	૧
જેમ બળદને સંકટ સ્હેવું પડેરે,	
તેમ તમારે આ સંસાર સમાન, વાજ્રો વાગે૦	
મુશળથી જેમ શાળ ખંડાયછેરે,	
ડાંગર મઠી થાએ ચોખા એ નિશાન; વાજ્રો વાગે૦	૨
એ પ્રમાણે ગૃહસ્થાશ્રમના યોગમાંરે;	
ખંડાવું પડે એ જાણો ખચીત; વાજ્રો વાગે૦	

- એટલે સંસારમાં જોઈતીછે જેજે ચિજોરે,
તેતે તમારે ફાવે તેવી રીત; વાળત્રો વાગે૦ ૩
- આણી આપવું પડશે ગમ કંન્યાનેરે,
અંગે શ્રમ વેઠી કરીને ઉવમ; વાળત્રો વાગે૦
- જેમ રવે ફરી દધી તણું ધૂત કરેરે,
તેમ તમારે આ સંસાર તમામ; વાળત્રો વાગે૦ ૪
- કંન્યા અને તેની સંતતીના સુખ દેખેરે,
ત્રમણ કરવું પડશે ગામ પ્રગામ; વાળત્રો વાગે.
- દધી પેચે વલોવાવું પડશે હવેરે,
કંન્યા છોડી નાશી જવાવું ન કામ; વાળત્રો વાગે. ૫
- સરયા સરીયા સીધા કંન્યા સાથે ચાલજોરે,
રખે વાંકુ પાડી કરતા વિરોધ વાળત્રો વાગે૦
- ત્રાક થકી થાયે તંતુ જેવા રૂમટીરે,
કંતાઈ થાશે તેવા કર્તાં કૈકે શોધ. વાળત્રો વાગે૦ ૬
- મારી કંન્યા જેજે કાર્ય કહે તમનેરે,
તેતે કરવું માફક જેવો ફેકે તીર; વાળત્રો વાગે૦
- ધડી પીડી પેઠે મન મળ્યું રાખવુંરે,
કંન્યા સાથે સદા સરવદા સ્થિર; વાળત્રો વાગે૦ ૭
- વર તે કમ્બલ કરીને મુકે પગ તજોરે,
સંપુટ સરખો કંન્યા સાથે શું સંજાધ; વાળત્રો વાગે૦
- જ્યારે એકદર કમ્બલાતો વર કમ્બલશેરે,
ત્યારે તિલક કરે ત્યાં સાસુ લઈ ગંધ; વાળત્રો વાગે૦ ૮
- પછી મંડપમાં પધરાવે વરને કર અહિરે,

સાસુજી આણીને ઉગળકો અપાર; વાજીત્રો વાગે૦
 ઉભા રહે પૂર્વાભિમુખ વર પોતેરે,
 એણી પેથે કહો પુરસ્કર વિચાર; વાજીત્રો વાગે૦

૯

મધુપર્ક.

ગિત ૭ મું.

(પ્રથમ શ્રીગુરુપદ પ્રણમ પ્રિતે, શ્રીકૃષ્ણ રૂપ રહે ધરેરે. એ રાગ.)
 કંન્યાદાન સ્થળ ગોમયે લિપી, તેપર ખડીના પાણીથીરે;
 સાથીયા પુરી કંન્યા દાતા બેસે, ઉત્તર મૂખ એધાણીથીરે ૧
 આચમન પ્રાણાયામ કરીને, કર અક્ષત પાણી ગ્રહેરે;
 દેશકાળનું સ્મરણ ધરીને, સંકલ્પ આ રીતેથી કહેરે. ૨
 કંન્યા સાર મગદ્ધાર આવેલા, સ્નાતક પ્રાણણ દેવનીરે;
 કંન્યા દાનાંગ ભૂત મધુપર્ક, પૂજા કરીશ હું એવનીરે ૩
 કંન્યા દાતા વરને પછી કહેછે, આપ ભલે આજ આવિયારે;
 હાથમાં વિષ્ટર. લખ વહેછે, ગૃહણ કીજે મગ ભાવિયારે. ૪
 વિષ્ટર લેઈ કરમાં વર રાગ, પૂર્વાભિમૂખ ઉભા રહેરે;
 પછી થકી અગ્ર ભાગ કુચ્યંતો, ઉત્તર ગગ રાખી ગૃહેરે. ૫
 મુળ દક્ષીણ બણી તેનું રાખી, માંડે આસન મંત્ર આમનેરે;
 વિજળી ઝગમગમાં સૂર્ય જોવો છે, તેવો સખાઓમાં હું તેનેરે. ૬
 આસન આપે છે દાતા તેને હું, નિચે મૂકીને બેસુ હવેરે;
 પાદ પ્રક્ષાલ્ય પછી થકી થાઓ, સત્કાર કૃત્ય પુરૂ થવેરે. ૭

ગિત ૮ મુ.

(વર તો સોનીકાની શેરી વચે સંચર્યોરે. એ રાગ.)

તાંજા પાત્ર માંહી ગંધાક્ષત પુષ્પ પાણીરે,

લેઈને ધ્રુવે દાતા પછી વરના પાય;

માનુનિ ગાએ મંગળ દેવનીરે. ટેક૦

મંત્ર બણે વર જળ પાત્રે હાથે ધરીરે;

કેહે છે જળ તમો અન્નની માંય.

માનુનિ૦ ૧

માંથી દોહીને કાઢેલા છો ને હુ તેરે

કર અન્નના દોહનું પ્રાસન.

માનુનિ૦

દોહ અમારાં માર્ગ સન્માર્ગનુંરે;

સદા સર્વદા થાવછો કારણ.

માનુનિ૦ ૨

પહેલો જમણો ને પછી ડાબો જણવોરે,

ઉપ વચ્ચે લુછી કંકુથી પીળાય;

માનુનિ૦

ખીન્ને વિષ્ટર વરને તે સમયે આપવારે,

જેના ઉપર વરના પાય મુકાય;

માનુનિ૦ ૩

દાતા તાંજાના વાસણમાં લેછ પુષ્પ પયરે;

ગંધાક્ષત કુશ અને તલ દુર્વાય;

માનુનિ૦

હધી સરશવ ને સોનું કરી એકઠારે,

વરનિ અંજળીમાં અર્ધ અપાય;

માનુનિ૦ ૪

વર મંત્ર બણી તેને પ્રતિગૃહણ કરેરે,

પછી ઉત્તર કે પૂર્વની માંય;

માનુનિ૦

નીક્ષેપન કરે મંત્ર બણી તરત તેરે,

ઐટલે દાતા આપે કમંડળ કરમાંય;	માનુનિં ૫
મંત્ર ભણી વર તેથી આચમન કરેરે,	માનુનિં ૦
શુદ્ધિ સાર ખીજાં બે આચમન;	માનુનિં ૬
ઐણીપેયે આચમન કૃત થયા પુઠેરે,	માનુનિં ૦
મીશ્ર કરે મધુ પર્ક પ્રાસન;	માનુનિં ૭
કરે કાંસાના વાસણમાં પછી એકદુરે;	માનુનિં ૮
પછી દહી પળી મદ પળી ધૂત;	માનુનિં ૯
લેઈ તેપર કાંસા પાત્ર ખીજી ઢાંકવુંરે,	માનુનિં ૧૦
મંત્ર ભણી આપે દાતા વરને ત્રત;	માનુનિં ૧૧
વરે દાતાના કર માહેનો ઉઘાડેલોરે,	માનુનિં ૧૨
મધુપર્ક જોવો મંત્ર ભણી તે ઠાર;	માનુનિં ૧૩
તેને કહેછે સૂર્ય દેવતાના ચક્ષુચકીરે;	માનુનિં ૧૪
તમને હું જોઉં છુ પ્રતક્ષ આવાર;	માનુનિં ૧૫
વળી સૂર્યોદયમાં કિર્તિ યશ મેળવવારે,	માનુનિં ૧૬
અશ્વિનોના અને પૂષનના ચાર;	માનુનિં ૧૭
ખાહુના બળ થકીજ પ્રતિ ગૃહણ કરેરે,	માનુનિં ૧૮
મૂખે એ રીતે વર ભણતા ઉચ્ચાર;	માનુનિં ૧૯
દાતા કર માહેનો મધુપર્ક વર રાખરે,	માનુનિં ૨૦
લેઈ ડાખા કરમાં પછિથી ઊપાડે;	માનુનિં ૨૧
અંગુઠો ને કનિષ્ઠિકા બેની ચપટીથીરે,	માનુનિં ૨૨
લેપન કરતા માંહી મંત્ર ભણી ધાડે.	માનુનિં ૨૩
ત્રણ ફેરા પછી ભોમિ ઉપર કાઢી નાખેરે,	માનુનિં ૨૪
વળતી કરમાં લેધ વર પ્રથમ;	માનુનિં ૨૫

ગ્રાસ ગ્રહે મધુપર્કના મધ્યથીરે,	
મધુપર્ક થોડો તેમાંથી ઉત્તમ;	માનુનિ૦ ૧૧
મૂખે ભણી વેદ મંત્રથી તે ત્રણ ફેરાંરે,	
પ્રાસન કર્તા તેમાં આકી રહે શેશ;	માનુનિ૦
તેતો આચર્યવા પોતાના શીષ્યનેરે,	
ફલિજકે સ્નાતક હોય જો પોતે;	માનુનિ૦ ૧૨
એકી વખતે તેતો પાત્ર થકી પી જવુરે;	
શુદ્ધાયમન કૃત વળતી વિશેશ;	માનુનિ૦
કહો મધુપર્ક એણીપેચે કશવેરે,	
યથા વિધિ લગ્ન કાર્યનો દેશ;	માનુનિ૦ ૧૩

ગવાલંબ.

ગિત ૬ મું.

(ત્રિભૂવન પાવન તુલસીજીનો વિવારે,
પ્રેમીજનને પ્રેમતણો રસ પીવારે. એ રાગ)
વરને શુદ્ધિ આચમન ધ્યાન કરાવીરે,
હૃદય ઉપર કર જમણો મુકાવીરે;
રક્ષણ અર્થે ન્યાસ તણું કૃત કીધુંરે,
વર રાગએ સ્પર્શ ઉઘકતું લીધુંરે.
કન્યા દાતા પછી ઉભો થોડુંછેરે,
બર સાડ ગૌગૌર્જી તે બહેછેરે;

સમીપ વરની ઉભી કરતો! દાતારે,
 વર કહેછે આ અગિયાર રૂદ્રાનિ માતારે. ૨
 આઠ વસુની કન્યા એને કહીયેરે,
 બાર આદિત્યોનિ ખેલેની એ લહિયેરે;
 અમ્રિત નાભિ સ્થાન જેછે ધરનારે,
 નિરપરાધિ આદિત્ય ને ઉદ્ધારે. ૩
 તેની કોઈ તમે ના કરશે! ધાતરે,
 દીસે એતો સકળ જગતની માતરે;
 પૂર્વકાળમાં મધુપર્કનિ માંલરે,
 ગવાલંબનું મિશ્ર પણું તે માંયરે. ૪
 કરવાનો કંઈ હશે અગમ્ય ચાલરે,
 તેથી સૂત્રકારે લખીયો હેવાલરે;
 મૃત સંજીવન વિધાના તે જાણુરે,
 જેથી સધળુ પાલવતુ નિવાણુરે. ૫
 કળિ કાળમાં વળેં કયુંછે છોકરે,
 તેવો પુરુષ રહ્યા ના કોઈ એકરે;
 કહેછે બોધ કરી વર રાજ અહાવોરે,
 છોડી મૂકા ધાસ એને ખવરાવોરે. ૬
 પુણ્ય દીવસ સુશાન્તિ શ્રેષ્ઠ વદેછેરે,
 કન્યાદાતા ઉદક કરમાં લેછેરે;
 મંત્ર ભણીને વરના કરમાં તત્રરે,
 મધુપર્કમાં રૂઢેલાંજે પાત્રરે. ૭
 તે તમને આ ગૌ સાથે હું આપુરે,

સર્વ દેવ મય બ્રાહ્મણુ કરીને સ્થાપુરે;
 સ્વસ્તિ વર કહી નિજ કરમાં તે લેછેરે,
 દાતા મૂખથી વાણી એમ વહેછેરે. ૮
 ગધુપર્કમાં જે કંઈ નુન્યતા હોયરે,
 તે વહનિ પ્રસાદે પરિપૂર્ણ થાયરે;
 ધરમાં વૃદ્ધિ સંકોચ દુર પલાયરે,
 હવે પછિનાં કર્મ અવિદ્ય કરાયરે. ૯
 હણી પેરે ગવાલંબની રીતીરે,
 ભાંખી વાણી આણી કેશવે પ્રિતીરે;
 જેથી પાતક જાતાં નિર્મળ થાયરે,
 લેનાર દેનાર બેનું પાપ પલાયરે. ૧૦
 ગૌ ન મળેતો નિષ્કય તેનું દિજેરે,
 પુન્ય તણું ૫૭ પૈઠ એવું તે લીજેરે;
 દાન વિષે આ દાન ગણાએ જેષ્ટ,
 એ થકી અધીકું કંન્યા દાનજ ઐષ્ટરે. ૧૧

અગ્નિ સ્થાપન.

ગિત ૧૦ મું.

(આવીછે બાણુને માંડવે જાદવ કુળનીરે જન. એ રાગ.)
 અગ્નિનું સ્થાપન થાયછેરે, સાક્ષી સગળ છે જેહ;
 કંન્યાનું દાન લેવાનુછેરે, તેમાં ગાંધ્યસ્ત એહ. ૧
 એનિ સમક્ષ ઉભા રહીરે, કરવા દેવતા તૃપ્ત;

આહુતિ અગ્નિને આપતાંરે, દેવ ગૃહે રહિ ગુપ્ત.	૨
જલિશાળા મંડપમાં રચીરે, વેદી પરગ વિશાળ;	
સગ ચોરસ હાથ ચારનીરે, પશ્ચિમ બાંધી છે પાળ.	૩
તેની ઊપર ત્રણ દર્ભથીરે, ત્રણ રેશાઓ બાળ;	
પૂર્વ કે ઉત્તરમાં ખેજેરે, એવું શાસ્ત્ર પ્રમાણ.	૪
ગોમયે લિપન તેપરરે, તેમાંથી ત્રણ વાર;	
ગોમય કાઢી નાખીનેરે, જળ ગેરજળ સાર.	૫
વિવાહ કર્મના અર્ચનારે, લોકીક નામનો જોડ;	
અગ્નિને સ્થાપન ત્યા ટીથેરે, વરનિ સાનિધ્ય જોડ.	૬
વશ્ર તુડી પહરાવીનેરે, કંન્યા પૂર્વાબિ મૂળ;	
પદ્મનાભ ગામો પ્રેમથીરે, લેવા દોહિત્રનું સુખ.	૭
પશ્ચિમ મૂળે ગેસાડવોરે આ વેળા વરરાય;	
માનુને નંગળ ગાયછેરે, વાજીત્રો ના રહેવાય.	૮

અંતઃપટ.

કુમ કુમ સ્વસ્તિક કાઢીયારે, એવું વસ્ત્ર છે જોડ;	
વર અને કંન્યાની મધ્યમાંરે, અંતરપટ કીધું તેહ.	૯
કુમ કુમ અક્ષત હાથમાંરે, ગ્રહે વર વધુ ત્યાંય;	
કુળ દેવતાનું સ્મરણ કરેરે, ધ્યાન ધરી મન માંય.	૧૦
મુહૂર્ત યોગ થતા સુધીરે, બણે મંગળાષ્ટક;	
લગ્ન ધટ્ટીકાના યંત્રથીરે, ખરી સાધવી તક.	૧૧
દંપતિ પ્રતિષ્ઠા થાયછેરે, ઉડે વેદની ધુન્ય;	
દ્વાદશ રૂક બણે બ્રહ્મરે, રહિ કશીએ ન નુન્ય.	૧૨

શિષ્ટાચાર.

ગિત ૧૧ મું.

ત્રિભૂવન પાવન તુલસીજીનો—

વર પૂર્વે પશ્ચિમ મૂખે કન્યાચરે, બેસેછે તે ફરીને પાછાં ત્યાંચરે;
 વરરાજા ત્યાં વસ્ત્ર અનોપમ આપેરે, તેથી વધુની આયુષ્યવ્રદ્ધિથાપેરે. ૧
 જરા અંગમાં જરૂર ન દિસે લેશરે, તરણઅવસ્થા પતિ હરહમેશરે;
 કન્યા લેઈ તે વસ્ત્ર કરે પરિધાનરે, મંત્ર બજેછે કરી મૂખેથી સન્માનરે. ૨
 વર્ષ જીવે સો પામે પૂત્ર પૂત્રેશરે, સદા રહે શુદ્ધ રંભાજેવો વેશરે;
 એ પ્રમાણે પ્રથમ વસ્ત્રની વાતરે, સંક્ષેપે વિસ્તારી તે સાક્ષાતરે. ૩
 અતિશે આનંદ સહુના મનને લાગેરે, ન્હાનાવિધિએ વાજત્રો ત્યાંવાગેરે;
 પીળું વસ્ત્ર વળી કન્યાને આપેરે, જેથી કિર્તિ જગત વિખેકઈ વ્યાપેરે. ૪
 મંત્ર બણી તે કન્યા કરે પરીધાનરે, દીસીત્યારે રતિના રૂપ સમાનરે;
 કન્યા પિતા પછી કન્યાને બોલીરે, કહેછે જો વર નેત્ર તું ત્હારાંબોલીરે. ૫
 આગળ પાછળના અદેસા મુકીરે, અંચળચિતને અપળપણાને ચુકીરે;
 રદ્યાભિતર કંઈ તેનો વિચારરે, દેવ અને મૂળ આશ્રયને આધારરે. ૭
 રહિછું આજલગી તેમાટે જાણીરે, કહું છું નિશ્ચે અંતર વાત પ્રમાણીરે;
 તુજને આહવે માનવ દેહની સાથેરે, વરતવું પડશે નિઃસંશય સંધાયેરે. ૮
 પ્રથમ તુજને વસ્ત્ર જે આપ્યુંછેયરે, તેના તંતુતણું અતિસાંપ્રથ જ્યેરે;
 તેથી તુજને મુજને ગંધન કિધારે, વરરાજાએ વસ્ત્ર અનોપમ દીધારે. ૯
 દાતા વરને આપે યજ્ઞોપવિતરે, ગંધ લઈને પૂજી રૂડી રીતરે;
 મંત્રબણી વરતે કરેછે અંગિકારરે, પુષ્પમાળ વળતી આપે દાતારે. ૧૦
 આરંભે વરસ્કંધ વિષે બણી મંત્રરે, એહવો આદ્યો નિહિવા કરો તંત્રરે;

મુંદ્રીકાને કુડળના અલંકારરે, આપે દાતા પુરણ થઈ ઊદ્ધારરે. ૧૧
 યથાશક્તિએ જેને જેવું પ્હોંચેરે, નિષ્કય આપી તેહતાણું પ્રણસાંચેરે;
 વરઅલંકાર ધરેછે મંત્ર બણીનેરે, શુશોભીતછે મનમાં એમગણીનેરે. ૧૨
 પછી પૂર્વાભિ મૂખ ઊભારહે પોતેરે, પશ્ચિમમૂખે હભી કંન્યાજોતેરે;
 વિધિ પૂર્વક દાતા પૂજન કરેછેરે, અંતઃપટનું વસ્ત્ર ખેચી લેછેરે. ૧૩
 વધુવર મંત્ર બણી એકમેકના સાંમેરે, નીરખે હરખે આનંદ અંતર પામેરે;
 એપ્રમાણે શિષ્ટાચાર કેવાયરે, સૂત્રઆધારે વર્ણુઓ કેશવરાયરે. ૧૪

માંગલ્યતંતુ બંધનવિચાર.

ગિત ૧૨ મું.

(પુલ્લનો વિજ્ઞાને તે રાયજીને શીર ઢળે એ રાગ.)

સૌભાગ્યવતિએ આ શણુગાર પહેરવા;	
આયુષ્ય વિદ્ધિએથી થાયરે. સૌભાગ્ય૦	ટેક.
વર આપે છે વધુને પહેરવા,	
નહાના વિધિના અલંકારરે.	સૌ૦ ૧
મંત્ર બણી તે વધુ અંગે ધરે,	
અનુક્રમે કહું તેનો વિસ્તારરે;	સૌભાગ્ય૦ ૨
કંઠે કીડીયાં કપાળે ચાંલ્લો,	
નેત્રાંજન કાજળની રીતયરે.	સૌભાગ્ય૦ ૩
કરમાં ચુડી વપુએ કંચુકી,	
પ્રમાણે પુરૂષો ને ઉપવિતરે.	સૌભાગ્ય૦ ૪

નાકે વાળી કરણુ પુલ કાંનમાં,
પગે પવિત્રાંની છે બેડરે.

સૌભાગ્ય૦ ૫

ધંગજોક સીંદુર કંકણ કાંશકી,
ઢરપણુ દીસે ધરતાં ખોડરે.

સૌભાગ્ય૦ ૬

વરમાળા વિચાર

ગિત ૧૩ મું.

(વરતો સોનીકાની શેરી વચ્ચે સંચર્યોરે. ઐ રાગ.)

કંન્યા દાતા બણી વેદના મંત્રથીરે,
ચોવીસ તંતુ વિટે વર કંન્યાને અંગ;
માતુંની ગાએ મંગળ ધ્વનીરે. ટેક૦

માતુનિ૦ ૧

ત્યાંતો બ્રહ્મા વિશ્વુ ધંદ્ર મહાદેવજીરે,
વિશ્વ દેવા વાયુ વરૂણુ અગ્નિ સંગ;
આદે ઐ દેવોને સાક્ષી રાખી સૂત્રથીરે;
બંધન બેઉ જણાંને કીધાં આણે કામ;
તેતો કદી એક ખીજથી ના છુટાં પડેરે,

માતુનિ૦

સદા સંખી કરે સંસારાદી કામ;
એવો દેશાચાર કરે દાતા કંન્યા તણોરે,

માતુનિ૦ ૨

જેના અંતરમાં ઉલટ ના માય;
કંઠે આરોપે છે તંતુ કરી એકઠારે,
એમ કહ્યો વર માળાનો મહિમાય;

માતુનિ૦

માતુનિ૦ ૩

કન્યાદાન સંકલ્પ.

ગિત ૧૪ સું.

(વરરે વિઠલ કન્યા રાધિકા. ઐ રાગ.)

દાતા અક્ષત કુશોદક ગ્રહી, કરે મૂળે ઉચ્ચાર,
 સાનિધ્ય સર્વ સગુ મળે, કન્યાદાન વિચાર;
 વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી. ટેક૦

૧

વાંજીત્ર વાગે ન્હાના વિધિ, મંગળ માનુંનિ ગાય;
 દાન સંકલ્પ દાતા કરે, તેનો કહું મહિમાય.
 વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી૦

૨

કન્યા માતાદાતા પાસે જોસે ઉતરાભિમૂખ,
 અંગમાં હર્ષ અતિ તેને, જોવા દોહિત્રતુ સુખ;
 વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી૦

૩

દાન સંકલ્પ દાતા કરે, એવા હેતુની સાથ;
 ધર્મ પ્રજા ઉત્પન્ન થશે, તારે કુળ જે સંગાય;
 વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી૦

૪

આ પુણ્યોદય પ્રતાપથી, મારા પિત્રીયો જાણ;
 બ્રહ્મ લોકે જઈને વસે, એક કલ્પ પ્રમાણ;
 વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી૦

૫

સંતતી એનેરે જે થશે, તેની પેઢીયો દસ,
 પ્હોત્રીને પાછલીયો મળી, પોતે સુધાં એકવીસ;
 વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી૦

૬

- પેઢીના પુરૂષને આપશે, મોક્ષ પદવી અનુપ,
હું તેથી બ્રહ્મ વિધિ વડે વરનારાયણ રૂપ,
વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી ૭
- બાણી કન્યા રૂપી લક્ષ્મીનું આપુ દાન નિદાન,
સ્નેહ સહિત સ્વિકારીને, મમ કરજો કલ્યાણ;
વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી ૮
- એમ વદી પછી આપતા, પાણી વરવધુ હાથ,
ગંધાક્ષત પુષ્પ પાનને, દ્રવ્ય દક્ષણા સાથ,
વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી ૯
- તેપર પાછુ પાણી પોખે, કરે ગોત્ર ઉચ્ચાર,
અમુક પુરૂષના પૌત્રાય, ત્રીજી પેઢી આધાર;
વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી ૧૦
- ખડ વડુચાય છે પુત્રાય, વરના આપતું નામ,
અનુક્રમે દેવું એના પછી, કન્યા ગોત્રનું કામ;
વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી ૧૧
- પ્રપૌતિ પુરૂષ અમુકની પૂત્રિ અમુકની ધાર્ય,
એ રીતે સૂત્ર સદા વદે, બાણવો ગોત્રોચ્ચાર;
વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી ૧૨
- વધુ વરના ગોત્ર પ્રવરને, શાખા વેદનું નામ,
ગોલવું ગૌરે તેણી ધડી, થકી વાચાએ આમ;
વર નારાયણ કન્યા લક્ષ્મીજી ૧૩

હસ્થમેળાપ.

ગિત ૧૫ મું.

- (હુંતો તમને પુછુ મારી, માડી જાયા વિરારે. એ રાગ.)
- મત્ર બણીને દાતા વળતિ વરવધુના કરમાંયરે;
કુશોદક અક્ષત અંજલીએ આપેછે તવ ત્યાંયરે. ૧
- કંન્યાનો કર જમણો લેઈને, વરના કરમાં મૂકરે;
તેપર પાણી દર્ભને સોતુ, રૂપ ન મુકતાં ચુકરે. ૨
- મયાપિ દત્તા માત વદેછે, હર્ષ અંતરમાં આણીરે;
કુટુંબ ભેળુ સર્વ થયુંછે, દાન વિધિને જાણીરે. ૩
- મત્ર બણી વર પાણુ ગ્રહેછે, થઈ દ્વેષે રણિયાતરે;
કંન્યા મનમાં મગ્ન થઈછે, જોઈ પુરૂષની જાતરે. ૪
- આ અવસર કંનાનો પિતા, પુરણુ આણી પ્રેમરે;
દાન ઉપર તે દક્ષણા આપે, શાસ્ત્રતણા જે નેમરે. ૫
- કંન્યાદાન કર્યાની પુઠે, મમતા મનમાં આણીરે;
આપે વરને વસ્ત્રાભૂષણુ, નિજ શક્તિ પરમાણીરે. ૬
- કળસ, પાત્ર ને કાંસા થાળી, કૃપણુપણાને છોડીરે
વર કંન્યાને પ્રતક્ષ પ્રીછે, લક્ષ્મી વરની જોડીરે. ૭
- તેના પુન્ય તણું જાણ દીસે, સોમગ્રાદી સત્તરે;
યજ્ઞ કર્યા સમ થાએ, એવો, શાસ્ત્ર તણોછે મત્તરે. ૮
- મયા શક્તિએ તેપર વળતી, ગૌ વિગેરેનું દાનરે,
કરવું જેથી પુરણુ થાએ, કંન્યાદાન નિદાનરે. ૯

નિમવિચાર.

ગિત ૧૬ મું.

(રાતો ઘોડો રણુ પાખરીયો, શેશ ધર્યો શણુગાર જોને એ રાગ.)

કંન્યા દાતા વરને કહેછે, કર્યં મનથી વિચાર જોને;

દેવ અને બ્રાહ્મણની સાક્ષી, સાથ્ય કર્યો નિર્ધાર જોને. ૧

માટે પુન્ય દાન ધત્યાદી, મહા યજ્ઞાદી કાંગ જોને;

આ કંન્યા વિણુ કદી ન થાએ, એ કૃત્યો તમાગ જોને. ૨

વર તે વાતો કબુલ કરીને નિઃસંશયથી જોસે જોને;

વચન કરે સામુ સસરાને, અંતરની ગત જોલી જોને. ૩

ધર્મ અર્થ ને કામ મોક્ષ એ, સત્ત ધર્મથી થાય જોને;

તે કૃત્યો મેં આ કંન્યા વિણુ, કદી નહિ કરી શકાય જોને. ૪

શાસ્ત્ર તણી એવી આજ્ઞાથી, કબુલ કરું આ વાત જોને;

ધર્મ કર્મમાં વૃદ્ધિ થાતાં, છઉ હૃદયે રળિઆત જોને. ૫

કંન્યા દાતા કરમાં લેઈને પાણી અથવા દુધ જોને;

અભિષેક

વર કંન્યાના હાથ ઉપર તે, મંત્ર બણીને શુદ્ધ જોને. ૬

અભિષેક એ વેળા કરના, હાથ ધરીને ઉચે જોને;

એ અભિષેકનું મ્હાત્મ છે એવું, સુકા વૃક્ષે શોચે જોને. ૭

પ્રફુલીત થતાં પક્ષવ ફુટે, વધુ વરની ત્યમ વ્રજિ જોને;

એક જીજ્ઞને હેત વધતાં, અતિ પામે સમૃદ્ધિ જોને. ૮

વરકન્યાનિ પ્રાર્થના.

ગિત ૧૭ મું.

(મોતીશર બનડારે. એ રાગ.)

- કરે પ્રાર્થના પિતા, સંતોષી છે મનડારે; ૧
 મુખ્ય પૂત્રિ લલુતા, સંતોષી છે મનડારે.
 મારા વશમાં પેદા, સંતોષી છે મનડારે;
 થઈ ત્યારથી સદા, સંતોષી છે મનડારે. ૨
 આજ સુધો સુ રીતે, સંતોષી છે મનડારે;
 મુજ રક્ષા નિમીત્તે, સંતોષી છે મનડારે. ૩
 રહી તેથી મેં કીધુ, સંતોષી છે મનડારે;
 દાન દક્ષને દીધુ, સંતોષી છે મનડારે. ૪
 માટે લવે તું મહારી, સંતોષી છે મનડારે;
 રહે પુકે પધારી, સંતોષી છે મનડારે. ૫
 કળી આગળ રહે, સંતોષી છે મનડારે;
 આળુ બાળુને ગ્રહે, સંતોષી છે મનડારે. ૬
 પતિ પાસે રહીશ, સંતોષી છે મનડારે;
 મારું કુળ આદિશ, સંતોષી છે મનડારે. ૭
 પામે મોક્ષ તમામ, સંતોષી છે મનડારે;
 એટલું થતાં કામ, સંતોષી છે મનડારે. ૮
 તરે પિત્રી સગસ્ત, સંતોષી છે મનડારે;
 થઈ પાપનો અસ્ત, સંતોષી છે મનડારે. ૯
 હે વિપ્ર આ માહારી, સંતોષી છે મનડારે;

કન્યા શણુગારી સારી, સંતોષી છે મનડારે.	૧૦
ગોત્ર અમુકની ધારૂં, સંતોષી છે મનડારે;	
ગૃહસ્થાશ્રમને સારૂં, સંતોષી છે મનડારે.	૧૧
તમને આપુંછું આજ, સંતોષી છે મનડારે;	
૩૬૦ કરવાને ફાજ, સંતોષી છે મનડારે.	૧૨૦

વરકન્યાની એકતા.

ગિત ૧૮ મું.

(ચીર ચુંદડીને બચકે બાંધી શકુકુકુ પેરુંજીરે એ રાગનુ.)

વર કન્યાનો હાથ ગ્રહીને, મંડપમાં લેષ જાએજીરે;	
અગ્નિ પાછળ બેઠાં વળતિ, એક વાક્યતા થાએજીરે.	૧
કન્યાને કહે છે વર રાજા, ચિત ચંચળ છે તહાજીરે;	
વાયુ તુલ્ય ગતિ છે જેની, નહિ સ્થિરતા રહેનાજીરે.	૨
અગ્નિ હોત્ર અને વ્યાપારે, પવિત્ર તુજને ધાજીરે;	
મહા યાત્રાદિ સુકીત અર્થે, પડશે કામ તમાજીરે.	૩
પચ મહા યજ્ઞાદી સેવા, તું છે કરવા વાળીજીરે;	
પૂત્ર વતિને પતિ આગ્નામાં, તતજર તુજને બાળીજીરે.	૪
માટે ચળ ચીત સ્થિર કરીને, કૂર દ્રષ્ટે નવ જોવુંજીરે;	
રદ્યા ભિતર પાપ ન રાખી, અવિચળ ચિતથી રહેવુંજીરે.	૫
પ્રથમ પતિ ચંદ્રમા તમારો, બીજો ગંધર્વ રાયજીરે;	
ત્રીજો અગ્નિ પતિ થયોને, એથો મનુષ્ય મનાએજીરે.	૬

ચંદ્રે આપી ગાંધવને ને, ગાંધવે અગ્નિને આપીજીરે; અગ્નિએ હું મનુષ્યને આપી, ભાર્યા કરીને સ્થાપીજીરે.	૭
વર કંન્યાની જીવતા સુધી, કાયમ કપ્પુલત કરવીજીરે; વર જે વેદ અને શાખાનો, તે શાખાને ધરવીજીરે.	૮
દેવતાઓની સાક્ષી સાથે, પાકી કપ્પુલત કરવીજીરે; અગ્નિ સ્થાપન પુઠળ બેશી, પુરી પ્રતિજ્ઞા ધરવીજીરે.	૯
અંહાના નામે બ્રાહ્મણને, સાક્ષી તરીકે રાખીજીરે; અગ્નિ આગળ કપ્પુલ કરે છે, વેદ ધર્મને દાખીજીરે.	૧૦
કપ્પુલત કહેતાં રાજનામુ, વર કંન્યાનું મનાયજીરે; આહમન પ્રાણાયામ કરીને, આશુદ્ધિથી મૂકાયજીરે.	૧૧
સુમૂખાદિ દેવોનું કરતાં, પૂજન સમરણ પ્રિતેજીરે; તન મન તેથી વૃદ્ધિ પામે, સદા વસે સુખ રીતેજીરે.	૧૨

—x—

હોમવિચાર.

ગિત ૧૯ મું.

(પ્રથમે શ્રીગુરુ પદ પ્રણમ પ્રિતે, શ્રીકૃષ્ણ રૂપ રૂદે ધરંદ્રે ઓરાગ.) શ્રીગણપતિજીનું પૂજન કરીને, કળસ સ્થાપન એક ત્યાં કર્યુંરે; તે તણું નામ તો ઊદકુંભ કહાવે, હોમ વિધિકૃત આચર્યુંરે	૧
પેહેલા પ્રજાપતિ ધંદ્ર ને અગ્નિ, ચંદ્રમા આવે જે દેવંતારે; આહુતિ આપીને તૃપ્ત કર્યા પછી, અગ્નિ પ્રતક્ષને પૂજતારે.	૨
એકતા વર વધુની યત્રા સારં નવ આહુતિ નવ દેવનેરે;	

અગ્નિ વાયુ વરણ પ્રજાપતિ, વિશ્વદેવા અપ્સ એવનેરે. ૩
જે આહુતિ વરણાગ્નિને આપે, તેયકી તે વર વધુતણારે;
જીવતા સુધીના બંધન થાએ, શાસ્ત્ર કહે એમ આપણારે. ૪

રાષ્ટ્રજીતહોમના દેવતા.

લક્ષ્મી નારાયણ રૂપ થયાં જે, વરકંન્યા તે તણા સાક્ષીયોરે; ૦
ગાંધર્વ ક્ષેત્ર છે વિગતે મણાવું, અપ્સરા આદેના સાથીયોરે. ૫
રતુ ધામાને ઐશ્વર્ધા અપ્સરા, વિશ્વશામા સૂર્ય ગાંધવનેરે;
મરીચી અપ્સરા મહા રૂપવંતિ, એવું નથી રૂપ માનવનેરે. ૬
સુપુમ્બુ સૂર્ય રશ્મિ ચંદ્રમા ગાંધવ, નક્ષત્ર અપ્સરા જાણીયોરે;
ધર્ષિર વિશ્વવ્યયાવાતો આંધર્વ, અપે અપ્સરા પ્રમાણીયોરે. ૭
જુબ્યુ સુપર્ણ યજ્ઞ માંધવને, દક્ષિણા અપ્સરા છે કથીરે;
પ્રજાપતિ વિશ્વકર્મા મનોતે, રૂક્ષમણી અપ્સરા નામથીરે. ૮

જયાહોમ.

ગિત રં૦ અં.

(પાતળાં સોટીનાં આયુષ્યોરે, એની ડાળ નમી નમી જાય.)
મનાદી ઈંદ્રિયો દેહનીરે, તેની એકતા કરવાને કાજ;
ઈંદ્રિયોના જે દેવતારે, તેનો સાનીધ્ય રાખીને સાજ. ૧
અગ્નિ બ્રાહ્મણની વીદમાનેરે, તે ત્રયો દશ દેવને ત્યાંય;
આહુતિ આપવી આ સમેરે, પામે પ્રતક્ષ અગ્નિની માંય. ૨
તૃપ્તી થતાં તે દેવતારે, થાય વર વધુ પ્રકૃતીત અંગ;

સંગ ગેશી કરે એકતારે, એમ છે જ્યોત્સના પ્રસંગ ૩

જ્યોત્સના.

દેહમાં જે પંચ ભૂત છે, તે વિના અન્ય ભૂત સંબંધ;
સર્વ ભૂતોની સમક્ષમારે, વરના શરીરમાંની પંચકા નીબંધ. ૪

વરના શરીરમાં કન્યાનોરે, એમ કન્યાના શરીરમાં વર;
ભાગ આડધો આડધો હોયછે, એવું બાંખી ગયા સ્મૃતિ કરે. ૫
તે અંગ સ્પૃશ્યતા દેવતારે, જેની સાનીધ્ય એકતા થાય;

નામ વધુ વળી તે તણારે, જેથી જન સંશય જાય. ૬

છદ્ર તે રાજ્યો દેહનોરે, ઉપજતા તણો અગ્નિ છે ભૂત;
શ્વાસોશ્વાસ જે આલતારે, તેનો દેવ વાયુ નામે ભૂત. ૭

અંગ તણી સ્મૃતિકા તણોરે, યમદેવતા ભૂત ગણાય;
અંગ વિશે રવિ અધિ પતિરે, જેથી તન દીન માન જણાય. ૮

ગંદ્રમા રાત્રીનો રાજ્યોરે, રહે પ્રહરપતિ પ્રાંત સ્થાન;
મીત્રાવરણ ભૂત સત્યનોરે, પાણીનો ભૂત વરણ નીદાન. ૯

ગભીર્યતા તણો ભૂત છે, સુદ્ર સ્ત્રોતિયા જેનું નામ;
ગુણ દોશ જેના ભૂત છે, સાગરાજ્યા સવિપ્રવા નામ. ૧૦

રોગ તણો ભૂત શોમ છે, જીવ જંતુ તણો રૂદ્ર ભૂત;
ત્વષ્ટા નામે ભૂત રૂપનોરે, નામે વિશ્વુ અસ્તિ તણો ભૂત. ૧૧

શરીરના સંધી સર્વનોરે, વાયુ ભૂત ગરૂત છે નામ;
નાડીઓ નવનો દેવતારે, પિતૃ ભૂત એવું જેનું નામ. ૧૨

મૃત્યાદી ભૂતને ગંત્રીયોરે, આપે આહુતિ અગ્નિની માંય;
કન્યા ને વરના શરીરતારે, સર્વ ભૂતનો સંગંધ સંધાય. ૧૩

તે બંધ કદીના તુટી શકે, એવો શાસ્ત્રે કયો છે સીદ્ધાંત;

- અંત્ય કદી વર કન્યાનોરે; થાયકાણે કરીને કદાચ. ૧૪
- વૈધવ્યાવસ્થા આવી પડેરે, જ્ઞાનસૌભાગ્ય સ્ત્રિયોને જેમ;
તેમ પુરૂષને પ્રમાણીયેરે, જેનો સ્મૃતિમાં લખ્યો છે નેમ. ૧૫
- અગ્નિ હોત્રાદીક હોમનારે, સર્વ ધર્મથી થાય વિમુખ;
અનાશ્રમી અને અધિકારીરે, જા્ય પુરૂષને સૌભાગ્ય સૂખ. ૧૬
- બન્નેને હાની સમાન છેરે, માટે સાક્ષી કર્યા જૂન દેવ;
એ બ્યાતા હોમના દેવતારે, એમાં શંકા નહિ લવલેવ. ૧૭

પંચાહુતિ.

ગિત. ૨૧ મું.

- (રંના દેવની આરતી કરવા ક્ષણ ક્ષણ આવે, એ રાગ.)
- વર અગ્નિની સાક્ષી સાથે, કન્યાનું લેઈ દાત;
દેહેછે કન્યાને કેવળ તું; શુદ્ધ હૃદય નિદાન. ૧
- આજ થકી હવે વેદ મંત્રથી; સર્વ ધર્મ કંપાનો;
અધીકાર રૂપિ સંસ્કાર તુજને આજ થકી થવાનો. ૨
- માટે અગ્નિ હોત્રાદીકને, યજ્ઞાદીકનાં કર્મો;
- તારા વિણ મૂળથી ના થાએ; કુળ આદીકનાં કર્મો. ૩
- વૃક્ષ તણી વૃદ્ધિને અર્થે, અગ્નિને હવે પાંચ;
આહુતી આપ્યાથી આપણે; માવે હમણી આંચ. ૪
- આજ થકી તે આખડે સુધી; ધણી જરૂર છે એની;
મૂવા પુઠે પણ ભસ્મ કરેછે, એવી સત્તા જેની. ૫

લાજહોમ.

ગિત ૨૨ મું.

(હોમે ખોળામાં ધાલી ખીચડી. એ રાગ.)

કંન્યા મંત્ર બણી નિજ હાયથી;

ધરે પોંશ ઉભી વર સાયથી.

૧

તેમાં ભ્રાત બક્ષી રીતે બણીને;

નાખે પોશમાં સાળની ધાણીને.

૨

ચાર વાર ધાણી કંન્યા મંત્રીને;

હોમે અગ્નિ વિષે કરી ગણત્રીને.

૩

એમાં ત્રણ ફેરા આપી આહુતી;

લાજ હોમ તણી એવિછે રીતી.

૪

વર ગ્રહિ પક્ષી કંન્યાના કરેનો;

ડાખી અંગુઠો જમણી પરનો.

૫

કહે ત્રાંપાણી ગૃહસ્થામી હે કંન્યે;

તે હવે જીવતા સુધી હું તને.

૬

પાળી રાખુ ઉપાદી નાવે કદી;

અગ્નિ હોત્રને ગૃહસ્થાશ્રમાદી.

૭

અર્ચે તારણી દ્રઢાંશા વૃદ્ધિને;

બણી દેવિલયાત્મકી કંન્યા ને.

૮

વર્ષ સો જીવે સૌભાગ્ય સંયુક્ત;

જેથી પામીએ તુંને હું ખે મુક્ત.

૯

અશ્મારોહણ.

ગિત ૨૩ મું.

(કાશીની તેડયે ખેતર ખેડયાં રંનાદે. ઓ રાગ.)

ધર કહેછે વળતી દૃશદ હે કંન્યે,	
આ પથરાને તું આડક્ય એક મંન્યે.	૧
ઉભી રહેને જમણો પગ લગાડી,	
એના કઠીણ પણા જેવી થા ધાડી.	૨
કારણ કે હું પણ કઠીણ છું એવો;	
સંસારમાંના કામ ક્રોધાદી જેવો.	૩
શત્રુ સમર્થ સાથે તમારેને મારે;	
કરવું છે યુદ્ધ જે અનેક પ્રકારે,	૪
એટલુંજ નહિ પણ આગળ જાઓ;	
પ્રજા અને જે ધન ધાન્ય કહેવાયે.	૫
નાશ નીદાન કોઈક કાળે કરીને;	
થાય તે સમે પડે ધીરજ ધરીને.	૬
રહેવું આ પથ્થર સરખા દુઃખથી;	
એ રીતે જોગ મારો તારો થવાથી.	૭
શત્રુઓનું બળ ઘટી જેથી જાશે;	
આપણો પરાભવ એ પેઠે થાશે.	૮

મંગળકૈરા.

ગિત ૨૪. અં.

(વંન વગડામાં તલાવડી. મોતીડે બાંધીછે પાગ્યરે રંનાદેની આરતી.
એ રાગ.)

- કંન્યા કરે પછી વરસ્તુતિ,
સરસ્વતિ સરખીધું તુયરે; મંગળ કૈરા બેઉ ૫રે. ૧
- દેવતાએ રક્ષિત તુંછે વળી,
શ્રેષ્ઠ ગણુછુ તેથી હુંયરે; મંગળ કૈરા બેઉ ૫રે. ૨
- બ્રહ્મા વિષ્ણુ ને રુદ્રાદી દેવતા,
તેના યજ્ઞનો અંગ ભાગરે; મંગળ કૈરા બેઉ ૬રે. ૩
- તુજ વિના તેનો ના પળી શકે,
અગ્નિ હોત્રાદિક યાગરે; મંગળ કૈરા બેઉ ૬રે. ૪
- તું સ્મિત્ય રૂપે કરીને રતનની,
ખાણુ છુ સદા પવિત્રરે, મંગળ કૈરા બેઉ ૫રે. ૫
- તે પુઠે વરની આગળ કંન્યા,
ચાલેછે જાડોને ત્રતરે; મંગળ કૈરા બેઉ ૫રે. ૬
- અગ્નિની પુઠે ઉભા રહીને,
આપેછે કંન્યા આહુતિરે; મંગળ કૈરા બેઉ ૫રે. ૭
- ત્રણ રે કૈરા ફરી ચોથી કૈરા,
સુપડાના ખુણા વતીરે; મંગળ કૈરા બેઉ ૫રે. ૮
- નિજરે પોંશમાં ધાણી ગ્રહિને,
સગાય સ્વાહા કહી હોમેરે મંગળ કૈરા બેઉ ૬રે. ૯

એકદા હોમિને વર આગળ,	
પછવાડે કંન્યાની કોમરે, મંગળ ફેરા બેઉ ફરે.	૧૦
ફરીને મંગળ ફેરા બેઉ જણાં,	
અધીક ધરીને આશરે; મંગળ ફેરા બેઉ ફરે.	૧૧
અગ્નિની પુઠળ બેસતાં,	•
વધુ વર થઇને ઉલાસરે; મંગળ ફેરા બેઉ ફરે.	૧૨

કબુલત વિચાર.

ગિત ૨૫ મું.

(પંચાજીરીનો લાડવો, વનગાળીરે. એ રાગ.)	
વર કંન્યાને કહે વળી, સુણ્ય શ્યામારે;	
શુક વતિ તું છે નારય કે, રંગ ભરી રામારે;	૧
ઈંદ્ર ચંદ્રને અગ્નિ થકી, સુણ્ય શામારે;	
પોષિત એવી ઉજ્જારકે, રંગ ભરી રામારે.	૨
મારી સાથે હવે થકી, સુણ્ય શામારે;	
તારાને મારા પિતાયે કે, રંગ ભરી રામારે.	૩
વિવાહ કીધો તેથી કરી, સુણ્ય શામારે;	
અત્યાર સુધી જીવ્યા એકે, રંગ ભરી રામારે.	૪
જેજે કબુલાતો તમે, સુણ્ય શામારે;	
મેં કિધી અગ્નિની સાથે કે, રંગ ભરી રામારે.	૫
તથાપી તે સરવે ફરે, સુણ્ય શામારે;	

રહો રસ્તો ઝોને માથેકે, રંગ ભરી રામારે.	૧
સપ્ત પદી વિધિ પધ્ધી, સુણ્ય શામારે;	
થાશે કઠીણુ ઠરાવ કે, રંગ ભરી રામારે.	૭
તેમાટે તુજને ચિંતવું, સુણ્ય શામારે;	
અંતરમાં ધરી ભાવકે, રંગ ભરી રામારે.	૮
હવે થકી આપણા થશે, સુણ્ય શામારે;	
બગીન મોહોટા જરકે, રંગ ભરી રામારે.	૯
ધણા કઠીણુ છે તે દેવો, સુણ્ય શામારે,	
માટે તુ તહાં રે ઉર કે, રંગ ભરી રામારે.	૧૦
વિચાર્ય નહિતો હવે, સુણ્ય શામારે;	
ફરે કદી ન કરાર કે, રંગ ભરી રામારે.	૧૧
મર્ણુ કળી માંડે કે તારું, સુણ્ય શામારે	
વૈધવ્યતાનો વિચાર કે, રંગ ભરી રામારે.	૧૨
ત્યારે ફરાશે ના તુંથી, સુણ્ય શામારે;	
આપદા પડે અનેક કે, રંગ ભરી રામારે.	૧૩
માટે નિશ્ચિંતતા પણે, સુણ્ય શામારે;	
રાખી હૃદયમાં ટેક કે, રંગ ભરી રામારે.	૧૪
રથ આરોહણુને હવે, સુણ્ય શામારે;	
કરવું આપણે જોને કે, રંગ ભરી રામારે.	૧૫
ઉત્તરમાં જધને પધ્ધી, સુણ્ય શામારે;	
વિષ્ણુ પરબ્રહ્મ ઝોને કે, રંગ ભરી રામારે.	૧૬
સાધ્યે સિદ્ધ થશે વળી, સુણ્ય શામારે;	
પુરી કપ્તુક્ત નિમ કે રંગ ભરી રામારે.	૧૭

તે પુઠેછે આરો નહિ, સુણ્ય શામારે;

શાસ્ત્રથી બાંધીછે શીમ કે, રંગ બરી રામારે.

૧૮

સપ્તપદીવિધિ.

ગિત ૨૬ મું.

મારા માફા દેખીને વેહેવાઈ બહી ગયો, એની કયમ કરી રહેશે લા-
જરે; જગલીલડી. એ રાગ.)

પરથમ ઉત્તર દિશાયે સંચરે,

સાત પરવત પૂજન થાયરે; સુણો સુંદરી૦

૧

૩ડા પર્વતના જેછે દેવતા,

તેતો અંગના અધિષ્ઠા કહેવાયરે સુણો સુંદરી૦

૨

તેથી પાકી કબુજત થાયછે,

છુટે મુવા પુઠંગ મુકી દેહરે; સુણો સુંદરી૦

૩

દુર દેશ હિમાલય સ્થાનમાં,

સદા વસે સૂમૂખાદી એહરે; સુણો સુંદરી૦

૪

ત્યાં જવા તણી નજર પોંહોએ નહી,

વળી આપદા પડે અનેકરે;

સુણો ૫

તેથી સર્વ મળીને સમજ કરી,

તેને બદલે કીધોછે વિવેકરે;

સુણો ૬

કથું માનસીક કૃતિને આચરે,

સાત પરવત બદલે સાતરે;

સુણો ૭

કરવી ઢગલીયો બહુ કે શાળની.

એમ શાસ્ત્રમાં વહે સાક્ષાતરે;	સુણો ૮
તેની ઉત્તમ પ્રકારે પૂજા કરી,	
તેતો સંકલ્પ પૂર્વક આવારરે;	સુણો ૯
જમણા પગનો અંગુઠો કંન્યાનો,	
ગ્રહિ વર કરે મુખે ઉચ્ચારરે;	સુણો ૧૦
પેહલે પદે વિષ્ણુ રૂપી દેવતા,	
રસાદી પાન સુધીનો સમંધરે;	સુણો ૧૧
થયો નિશ્ચય ત્યાંથી પ્રમાણવું,	
સુત્રકારે એ બાંધ્યો સખંધરે;	સુણો ૧૨
બીજે પટે ઉર્જનામા વિષ્ણુનો,	
પરવત બિલંગન કરાવું આજરે;	સુણો ૧૩
એમાં અમનો સખંધ સંધાયછે,	
એક મેક થવાનું એ કાજરે;	સુણો ૧૪
ત્રીજે રાયપપોખા નામે જાણવું,	
ધન વૃદ્ધિને અર્થે આવારરે;	સુણો ૧૫
મય કચન ધર આપણું થતાં,	
સહુ સંકોચ દુર પલાયરે;	સુણો ૧૬
ચોથે માયોભવ પદ પરમાણીયે,	
આરોગ્યતાને અર્થે સ્વિકાર્યરે;	સુણો ૧૭
નહાના વિધિના વૈભવ ભોગવી,	
આંતે ઉતરીએ ભવ પાર્યરે;	સુણો ૧૮
પાંચમે પશુભ્યઃ પસુ પામવા,	
ગાય ઘોડુ છત્યાથી જે ઠોરરે;	સુણો ૧૯

ગૃહસ્થાશ્રમગાં તેની જરૂર છે,	
જેથી ડાલે વૈભવનો મોર;	સુણો ૦ ૨૦
છઠે રૂતુલ્યઃ પદ પ્રિય ગાનીયે,	
બારે માસની રૂતુઓ જેહરે;	સુણો ૦ ૨૧
તેમાં આપણો સગંધ સદા રહે,	•
રાખે પ્રકૃલીત વદનથી એહરે;	સુણો ૦ ૨૨
સાતમે સામામનુષ્ટત નામનો,	
પરવત ઊલંગન કરાવું આજરે;	સુણો ૦ ૨૩
એ થકી સર્વ પેક્ષાં પકી થશે,	
મ્હોટી કબુલત એમ સમજરે;	સુણો ૦ ૨૪
મારે સરખીજ પદવીની તું થઈ,	
મારો તારો છે હક સમાનરે;	સુણો ૦ ૨૫
પછી પૂર્વાભિ મુખે ઊભાં રહે,	
વધુ વર ધરે વિષ્ણુનું ધ્યાનરે;	સુણો ૦ ૨૬

પૂર્ણાભિષેક.

ગિત ૨૭ મું.

(સાંમાને ઝોરા ચીતર્યારે, જવ ગોરી ગણેશ વધાવા; વાજાંતર વાગે
છરે એ રાગ.)

અંગિત સ્થાપન જ્યાં કર્યુંરે,
ત્યાં એક હક કુંભ કળસ;

અભિષેક આદ્યોરે ૧

સ્થાપીત કિંધોછે તે વિષેરે,	અભિષેક૦ ૨
સાક્ષી દેવોનો સમાસ;	
તે તણા ઉચીષ્ટ વારીથીરે,	અભિષેક૦ ૩
પોખેછે વર બધુ પર;	
વર કહેછે વળતી કંન્યાનેરે,	અભિષેક૦ ૪
વચન આ રૂઢ્યામાં ધર્ય;	
મારા કુટુંબને ગોત્રનીરે,	અભિષેક૦ ૫
અધિકારી થઈ તું આજ;	
કુટુંબમાં થકી કોઇ મરેરે,	અભિષેક૦ ૬
વા તેતું જનન કાજ,	
તે તણું સુતક તુજનેરે,	અભિષેક૦ ૭
વળગે હવે પછી જાણ;	
વા થાય મૃત્યુ કદી ત્હારે,	અભિષેક૦ ૮
પીત્રિને સ્નાન પ્રમાણ;	
મંત્ર લણી પછી કંન્યાનીરે,	અભિષેક૦ ૯
છાતી પર અભિષેક થાય;	
તે થકી થાએ તે તણુંરે,	અભિષેક૦ ૧૦
કલ્યાણ શાન્તી મનાય;	
ઔપધીયોની પ્રપુલીત તારે;	અભિષેક૦ ૧૧
ઉત્તમ ફળ પ્રાપ્ત થાય;	
ફરી કુંભોદક લેઈનેરે,	અભિષેક૦ ૧૨
કંન્યાના શીરપર ત્યાંય;	
શિયન વર રાખજી કરેરે,	

ભણી આપોહિષ્ટાના મંત્ર;

અભિષેક૦ ૧૩

ગિત ૨૮ મું.

(વરનો સોનીડાની શેરી વચ્ચે સંચર્યોરે. ઓ રાગ.)

પ્રથમ મંત્ર ભણી વર અભિષેક કરેરે,

કહેછે પાણી તમે કલ્યાણ દાતાય,

વાળત્રો વાગે ન્હાના વિધિરે. ટેક.

એને અન્નમાંને જળમાં ધરી રાખજોરે,

જેથી થાય એકનો સુંદીર દેખાવ.

વાળત્રો ૨

ખીજે મંત્રે ગાગે અમીરસ પાણી તણોરે,

આપો સરસમાં સરસ કરીભાવ.

વાળત્રો ૦ ૩

કલ્યાણ ઇચ્છનારી માતા નીજ જાળકનેરે,

દુધ આપે તેવો તમે આપો રસ;

વાળત્રો ૦ ૪

ત્રીજે મંત્ર થતાં સર્વ પાપ નાશ પામેરે.

પામે પ્રજા ધન ધાન્યમાં કસ;

વાળત્રો ૦ ૫

ગિત ૨૯ મું.

(સાંભાને ઓરા ચીતર્યોરે. ઓ રાગ)

તેથી માલીકપણું સર્વથારે,

થાય ગૃહસ્થાશ્રમે તત્ર;

અભિષેક આદર્યોરે ૧

એટલુંજ નહિ પણ આપવારે,

જનમ જાળકને જેવાર;

અભિષેક૦ ૨

દ્રઢતાપણુ આવે અંગમાંરે,

સહનતા ઉત્તમ પ્રકાર;

અભિષેક૦ ૩

દસ માસ પર્યંત ગાળનેરે,	
ધરવા ઉદર ગાહે એવ;	અભિષેક૦ ૪
ધટ્ટ પછું પામે પ્રેમદારે,	
કાગા વતિ અહમેવ;	અભિષેક૦ ૫
સંસારી કાગમાં સર્વથારે,	
તતખર રહેવાને કાજ;	અભિષેક૦ ૬
સુખ દુખ સહન શીળતારે,	
ઘૈર્યતા ધરવાને કાજ;	અભિષેક૦ ૭
ઈત્યાદી મહાત્મ વિષેશ છેરે,	
અભિષેક કિંવાનું આજ;	અભિષેક૦ ૮

સૂર્યદર્પન.

ગિત ૩૦ મું.

(લાડી તુંતો ભોળાધની હતી લુંડીરે. એ રાગ.)

વર કંન્યાના સંબંધના સાક્ષી દેવરે;

પ્રતક્ષ ઉગે ભાણુ પ્રભાતમાં જોવરે.

૧

સકળ વિશ્વનુ ક્રમણુ કરે અહમેવરે;

તેને કંઈ અભણ્યું નહિ લવ લેવરે.

૨

સાચો સાક્ષી કર્તાની આગળ એવરે;

તેનું દરસન વર વધુ કરે તતખેવરે.

૩

તેથી તેઓ તેજ આયુષ્ય ગળ પામેરે;

સંસારાદી વેદના સધળી વિરામરે.	૪
અક્ષય એછે સૃષ્ટી ગંડાણની સાથેરે;	
અક્ષય રાખે વરવધુને સંગાથેરે;	૫
કરાર કરતાં વધુ વર ચાલે જે અવળુરે;	
સંસારે રહિ કૃત્ય કરે સાઈં નળળુરે.	૬
તેની તુલના કરશે નિયંતા જે વારેરે;	૭
ખરાપણના સાક્ષી આ સૂર્ય તે વારેરે.	૮
અવિચળ વૃત્તિ વર વધુની એમ થાયરે;	
વળતાં આવી ગંડપ ગાંહે સોઢાયરે.	૯

અભિમંત્રણ અને સુમંગલિયં.

ગિત ૩૧ મું.

આશા ઉનાળાના દાહાડા કે, છોડી વિજળુલો શેન લાવી. એ રાગ)	
આનંદુ કહેતાં લીલુ ચર્મ કે, અભિમંત્રણ કરતા વર;	
તેને આસને યેશીને પર્મ કે,	અભિ૦ ૧
કરે એકતા ખંતે મળી કે,	અભિ૦
જેમ લીલુ ચાંગડુ વળી કે,	અભિ૦ ૨
જેમ વાળે તેમ વળી જાય કે,	અભિ૦
દ્રઢ વર કંન્યા ત્યમ થાય કે,	અભિ૦ ૩
લખ્યો સૂત્રકારે એવો લેખકે,	અભિ૦
તેતો કળીયુગે કીધો ઉવેખ કે,	અભિ૦ ૪

ગાટે મૃદુ આસન પર બેસી કે,	અભિ૦
જમણા હાથ ધણા હરખથી કે,	અભિ૦ ૫
મુકે કંન્યાની છાતી પર કે,	અભિ૦
તેને કહેછે તું ધર્ય ઉરકે.	અભિ૦ ૬
મારૂ વૃતને તારૂ વૃત કે,	અભિ૦
મારૂ ચિત્તને તારૂ ચિત્ત કે,	અભિ૦ ૭
મારી વાચાને તારી વાચા કે,	અભિ૦
તેતો આજ થકી એક સાચાં કે,	અભિ૦ ૮
કંન્યા કરે તે સર્વ કપ્પુત્ર કે,	અભિ૦
માની ઈશ્વરતા સમ તુલ્ય કે;	અભિ૦ ૯
વળી વર કહે વિધાતા એકે,	અભિ૦
મારો તારો જોગ મનાય કે,	અભિ૦ ૧૦
કીધો તેથી સદા સર્વદા કે,	અભિ૦
નમવવો પડે આપણે તદાકે,	અભિ૦ ૧૧

ગિત ૩૨ મું.

(લાડી તુંતો ભોજનધની હતી લુંડીરે; એ રાગ)	
સૌભાગ્યવતિયો, પાંચ પ્રથમ ત્યાં આવી રે;	
સૌભાગ્યવતિયો, હાથમાં કુંમ કુંમ લાવી રે.	૧
સૌભાગ્યવતિયો, વર વધુને ત્યાં પૂજે રે;	
સૌભાગ્યવતિયો, એકે એક આવી ઝુઝે રે.	૨
સૌભાગ્યવતિયો, કંન્યાના કાનમાંહે કહેછે રે;	
સૌભાગ્યવતિયો, અખંડ સૌભાગ્ય વહેછે રે.	૩

સૌભાગ્યવતિયો, થકી પુરૂષ થાય દ્રઢરે;	
જાણે જીતી વર આવ્યો હોય મોટો ધઢરે.	૪
એવી રીતે પામ્યા કન્યા તેમ જાણીરે;	
અંતર થકી હર્ષ અતિશય આણીરે.	૫
સૌભાગ્યવતિયો આશિશ વચનથી પોખેરે;	
તેતો સધળુ વરના આયુષ્યને લેખેરે.	૬
સીદ્ધિ અર્થે શ્રીફળ વા સોપારીરે;	
ખારેકા તે અંજલી ભરીને વેહેવારીરે.	૭
વર આપે છે પૂરણુ થઇ સન્નાથરે;	
મયો એટલે જીવતિ તણો સંગાથરે.	૮
આચાર્યને દાન દેતા વર રાયરે;	
સૂત્રકારે ભાંખ્યો તેનો મહિમાયરે.	૯
દ્વિજવર આપે ગૌ વિગેરેનું દાનરે;	
ક્ષત્રી આપે અશ્વ એ બન્ને સમાનરે.	૧૦
વૈશ તણો વર આપે જળદીયાનું દાનરે;	
ત્યારે ત્રણે કન્યા દાન સમાનરે.	૧૧

ધ્રુવશૈન.

ગિત ૩૩ મું.

(લાડકડી ચડીરે કમાડ, સુંદીર વરને નીરખવારે.)
 વર વધુ પ્રેમ સંયુક્ત, ઉત્તરભણી સંચરેરે;
 અવિચળ થાવાને માટે, ધુના તોરાતું કરેરે.

દરશન થાવાને દ્રઢ, સાક્ષી રાખે દેવનેરે;	
તે દેવ થઇ ને પ્રસન્ન, પછી વરકન્યાનેરે.	૨
નિઃશ્ચિંતતાપણે રાખી રૂડા દી દેખાડતારે;	
દીન દીન વૃદ્ધિ પગાડીને, લાડ લડાવતારે.	૩
એવા પ્રતક્ષ એ દેવને, નમિને માયુ વરેરે;	
મગ પતિન સૌભાગ્ય યુક્ત, સો વર્ષ સુધી ખરેરે.	૪
જીવે જરૂર એ માગીયું, પ્રજ્વલતિ વળી થવારે;	
સંસારી સુખને કામ્ય, અનાશ્રમિ મટી જવારે.	૫
વિનતિ એ રીતે ઉચરી, પછીથી પાછાં વળીરે;	
માંયરામાં આવિને જેસે, જન્ને વર વધુ મળીરે.	૬

ચરભક્ષ.

ગિત ૩૪ મું.

(આણીતેડયે ગંગારે પેહી તેડે જીમનાંરે, વયે તે સંસ્વતિ નદી
વહે. એ રાગ.)

પ્રથમ અગ્નિનેરે, ખીજી વાયુનેરે, ત્રીજી તે સૂર્યને જાણવી;	
ચોથીએ ચંદ્રરે, પાંચે ગાંધિવરે, છઠી પ્રજ્વલતિને આપવી.	૧
અહે રહિ ગુપ્તરે, દેવ થાય વૃક્ષરે, પછીથી સ્થાલીપાકંપ્રાશયતિ;	
કન્યાને વરરે, ધરીને ચરરે, જગાડે આગ્રહ કરી અતિ.	૨
વર પછી કહેછેરે, કન્યા શણેછેરે, તારો ને મારો જે પ્રાણુ છે;	
તે એક મેકરે, અસ્તિપણુ એકરે, એકજ નિમ પ્રમાણુ છે.	૩
ત્યાંયા તે એકરે, મન તે એકરે, એ રીતે જેઉ કમુલત કરી;	

જમે જમાડેરે, હર્ષ પમાડેરે, મંત્ર બણી આસ મૂખ ધરી. ૪
 પાનનાં ખીડારે, લવિંગ સોપારીરે, મુખવાસ વર વધુ તે કરે;
 વર કંન્યા જ્યાંયરે બેઠાં છે ત્યાંયરે, કમ્બુલ વિચાર પછી કરે. ૫
 કંન્યાને કહેછેરે, વર તે વહેછેરે, અંત્ય સુધીના કરારથી;
 છુટેના જાંધરે, એહેવો સગંધરે, જાણુજે તુતે અત્યારથી. ૬

ગિત ૩૫ મું.

(વળતિ રૂપીયે માંડી છે વાતરે. એ રાગ.)

સ્ત્રિયો મળી ત્યાં મંગળ ગાયરે, વરરાજને હસવું થાયરે;
 જમે જમે કંસાર જમાધરે, તમે કીધી છે રૂડી કમાધરે. ૧
 ક્યાંથી મળે આવી રૂડી કંન્યારે, વીધાત્રીયે કીધો છે અન્યારે;
 વર. શામ કંન્યા અતિ ગોરીરે, રખે રૂપ એનું લેતા ચોરીરે. ૨
 ધણું બમીયા વિદ્યારથી સંગેરે, તેનાં ચાઠાં પડેલાં છે અંગેરે;
 મારી કંન્યા છે કોમળવાનરે, તમે બ્રહ્મચારીતું માનરે. ૩
 તમે ધી પીયો એવું તાતુરે, જેથી મૂખડુ બની જાય રાતુરે;
 તમારે નહિ હોય દુઝાંણુરે, હવે સાસરીથી વાય વહાંણુરે. ૪
 તમને ઓળખતું હતું કોણુરે, થશે લોકમાં આજથી જાણુરે;
 તેતો આ કંન્યાનાં પરતાપરે, ગ્રહસ્થાશ્રમી થઇ બેઠાં આપરે. ૫

દુતકિડા.

ગિત ૩૬ મું.

(ચાંપો રોપીને શ્રીકૃષ્ણ ગામ ચાલ્યારે. એ રાગ)
 ત્યાંથી ઉઠીને વર વધુ ધરમાં જાયરે;

ધરમાં ગણેશની પ્રથમ ત્યાં પૂજા થાયરે.	૧
પૂજા સુ મૂખને પછી બેઠ શુચ કરેરે;	
અન્યો અન્ય એક બીજાનું તે મન હરેરે.	૨
કાંકણ દોરા વધુ વર એક મેકનેરે;	
છોડે સત્વર જે કોઇ રાખી મનશું ટેકનેરે.	૩
તેની ગંભીરતા અંચળતાની પરિક્ષા થાયરે;	
તેનું ગૃહસ્થાશ્રમમાં આગળપણું કેવાયરે.	૪
પછી એકી બેકીતણો ખ્યાલ તેઓ કરેરે;	
ઢાળી ચોસરને પાસા રૂડા હાથે ધરેરે.	૫
મુખ તાંબુળ ભરીને મન મલકાવીરે;	
મારે પરસ્પર પીયકારી પ્રેમ લાવીરે.	૬
દુત રગત રમે છે રતિ કામ બાણેરે;	
હાર્ય છત્યની ત્યાં હૈડામાં હામ ધરેરે.	૭
એમની અંતરતાનો બેઠ ભુજાવવારે;	
બેઠનો અતિશય સંગ્રહ સંધાવવારે.	૮
એમને અનેક પ્રકારે એમ દ્રઢ થવારે;	
બાંધી પડનાળીકા અન્યોઅન્ય ભ્રમ લેવારે.	૯
પછી વેણી બાંધન કૃત કરે વધુ તણુરે;	
અગે વસ્ત્રાભૂષણ આરોપે છે સ્ત્રિયો ધણુંરે.	૧૦
સોનું રૂપ ને મોતીના શણુગારજેરે;	
વર આપે યથા શક્તિ અનુકુળતેરે.	૧૧

ગૌરવ.

ગિત ૩૭ મું.

(વળતિ રૂપીએ માંડી છે વાતરે એ રાગ)

- જનન ગૌરવ જગવાને બેસેરે, ગાઈ ગીત સ્ત્રિ સૌ હસેરે;
 ન્હાનાવિધ નિપાવિયાં આતરે, વધુ વરતું મળ્યું છે સ્વજનનરે. ૧
- પાક શાક સાંગત્રી થઈરે, તેમાં ગણા કશી નથી રહીરે;
 ઉજ્જોદક મુક્યાં તતખેવરે, દાતા કહે ઉઠો વર દેવરે. ૨
- ચુવા ચંદન ને મોગરેલરે, કેસર કસ્તુરીનો રંગ રેલરે;
 આગે મરદન કીધાંછે બસારે, પેચીં પિનાંપર મોકળારે. ૩
- ઢાળા મંડપની માંહે પાટરે; દાતાએ રચીયો રૂઠો ઠાઠરે;
 વર રાગ ઉઠ્યા સ્નાન કરીરે, શીતોદક આપ્યાં પાત્ર બરીરે. ૪
- એક પાસે બેઠાં સ્ત્રિજનરે, બીજે પાસે પુરુષ સાજનરે;
 પીરસે લાડુ ખાજાં ખુશીદારરે, મોતૈયા જલ્લેલી સારરે. ૫
- હુલ્લી ચોંડાને સેવે અપારરે, ઘણી આનંદે પીરસે નારરે,
 સેવૈયાને ચુરમું સારરે, ઝીણી રોટલાંને કસારરે. ૬
- ખાજાં સાજાંને ઘેગર ઘણારે, કેવળ છે પરમુક્તી તણારે;
 ગોળ પાપડી દૈયરાં થાપડારે, ગળી પુરીમાં ખાંડના પડારે. ૭
- વળી ખાંડ કેળાં અને ખીરરે, આરોગેછે જાનના વીરરે,
 ગાયનાં ગ્રંથ તાલ્યાં તત કાળરે, કુર કમેદ મગની દાળરે. ૮
- શાક નાહના વિધનાં જોડરે, કહેતાં પાર ન આવે તેડરે,
 ધીસોડાં તુરીયાં ને વંતાકરે, ચોળા ફળી વાલોળનું શાકરે. ૯
- કોણ કંકોડાંને કારેલાંરે, ચીમડાં અને કાચાં કેળારે;
 આવે સુરણ રાયતાં સારરે, ખારાં મીઠાંને તીખાં અપારરે. ૧૦

- હિંગ મરીયે વધાર્યાં સારરે, કઢી ઉકળી ઉન્હિ અપારરે;
 આદુ લીંચુ તણાંછે અથાણારે, ફેરી કાકડ કરમદાં ઘણારે. ૧૧
 છાસ વધારી મુક્યાં દહિરે, જીરૂ મરી ગીઠુ પર સહીરે;
 જમી ઉઠીછે જન મંડળારે, શુદ્ધ આચમન લીધાં વળીરે. ૧૨
 વર્ષીંગ સોપારીને આપ્યાં પાનરે, ગૌરવ જમાડી દીધાં માનરે;
 કંન્યાદાતાને હર્ષ ન માયરે, વળી માંગલ્ય રૂડાં ગવાયરે. ૧૩

ગિત ૩૮ મું.

- (અમે ઇડરીયો ઘડ ઝોત્યાંરે, આનંદ ભક્ષા. ઓ રાગ)
 એમ વર વધુ પરણીને ઉઠારે આનંદ ભયો;
 વધુ માત પિતા મન ત્રુકારે, આનંદ ભયો. ૧
 થાય અગ્નિના હોમની રમાપ્તીરે, આનંદ૦
 વિધિ બ્રહ્મ ભોજનની થતીરે, આનંદ૦ ૨
 વિવાહ કર્મ કરાવેજે દેવરે, આનંદ૦
 તેને દક્ષણા દેઇ તતજેવરે, આનંદ૦ ૩
 પામે સંતોષ ગૌર જેવારે, આનંદ૦
 વધું વર જય પામશે ત્યારેરે, આનંદ૦ ૪
 થાય પુરાણ વિવાહ કર્મરે, આનંદ૦
 તેનો સૃતિ સ્મૃતિના ધર્મરે, આનંદ૦ ૫
 યુક્ત મનાય કલ્ય તમામરે, આનંદ૦
 તેથી વર વધુનુ થાય કામરે, આનંદ૦ ૬
 માટે જાણી જરૂર આચરવીરે, આનંદ૦
 વિધિ આવી રીતે સર્વથા કરવીરે, આનંદ૦ ૭
 ઈશ કૃપાએ કેશવે કીધીરે, આનંદ૦
 સર્વ દેશી જનો હાથ દીધીરે, આનંદ૦ ૮

॥ इति विवाह कर्म संपूर्णतास्तु ॥

